

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

ETT ANNAT SORTS KRIG

En kvalitativ studie om papperslösa albaner i Sverige som flytt undan blodshämnd

SQ4562 Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp
Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits
Kandidatnivå
HT 15
Författare: Hanna Sandahl
Handledare: Lovisa Broström

Abstract

Titel: Ett annat sorts krig

Författare: Hanna Sandahl

Nyckelord: alban, asyl*, Kanun, heder, papperslösa, Migrationsverket, trovärdighet

Antalet albaner som ansöker om asyl i Sverige är högre än på länge, många uppges fly sina länder på grund av blodshämndskonflikter i hemlandet. Trots detta är det förhållandevis få albaner som beviljas uppehållstillstånd i Sverige. Syftet med denna studie har varit att undersöka hur handläggare på Migrationsverket ser på företeelsen blodshämnd i en albansk kontext, vilken information handläggarna har att tillgå inom ämnet samt hur handläggare tycks resonera när de tar beslut gällande asylsökande från dessa länder. Syftet har även varit att öka kunskapen kring hur de papperslösa albanerna upplever det bemötande de fått av handläggare på Migrationsverket samt hur de ser på sin framtid. Jag har i denna studie genomfört intervjuer med albaner som lever papperslöst i Sverige och som uppger sig fly på grund av blodshämnd. Jag har även utfört en dokumentstudie av dokument Migrationsverket hänvisar till via sin databas Lifos samt domar från Migrationsdomstolen i Göteborg gällande denna typ av fall. Resultatet i studien pekar på att handläggare på Migrationsverket tyck ha en relativt stor mängd information gällande blodshämnd i en albansk kontext att tillgå samt kunskap om det mycket bristfälliga säkerhetssystemet som finns i albanernas hemländer. Detta visar sig dock inte alltid i de beslut som tas i dessa albaners asylansökan. Enligt min studie hänvisar handläggare trots detta till dessa länders polisväsen, samt ifrågasätter graden av hot i de enskildas fall. Det framkom även i arbetet med denna studie att det finns flertalet punkter i mötet mellan handläggare och asylsökande albaner där olika kulturella kontexter kan ha försvårat förståelsen i mötet dem emellan. Detta gäller speciellt synen på det våld som förekommer i dessa länder samt bedömningen om trovärdigheten i albanernas berättelser. Detta analyserar jag i studien med hjälp av erkännandeteorin samt Kamalis (2005) definition av ”de andra” samt tidigare forskning gällande trovärdighetsbedömningar och våld och heder. De albaner jag intervjuat vittnar även om de svårigheter de upplever som papperslösa i Sverige, främst gällande att få basala behov uppfyllda. De planerar ändå att stanna i Sverige då detta ses som ett bättre alternativ än att återvända till hemlandet med tanke på det hot som där föreligger samt hemländernas politiska styre. Det faktum att Albanien och Kosovo närmar sig ett fullvärdigt medlemskap i EU och därmed av flertalet länder definieras som ”säkra länder” hävdar jag även i denna studie bidrar till albanernas situation på ett negativt sätt.

Förord

Att skriva denna uppsats har krävt sin kvinna. Nu är den i alla fall färdig och jag vill passa på att tacka. Jag vill först och främst tacka min handledare Lovisa Broström för din entusiasm och ditt stöd i arbetet. Jag vill även skicka ett stort tack till mina informanter för att ni så frikostigt har delat med er av er berättelse. Utan er – ingen uppsats. Slutligen vill jag tacka nära och kära som stöttat och uppmuntrat på ett så fint sätt.

TACK!

* Bilden på framsidan är målad av en av informanterna i denna studie. Hon beskriver målningen som en illustration av hur människor som hamnar i blodshämnd kan känna: att deras hem är ett fängelse och att de hoppas att kunna få asyl för att återvinna sin frihet och bli fria som fåglar.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	1
1.1 INTRODUKTION	1
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	2
1.2.1 Syfte	2
1.2.2 Frågeställningar	2
1.3 STUDIENS KOPPLING TILL SOCIALT ARBETE	3
5.3 FÖRFÖRSTÄELSE	3
1.5 DEFINITION AV BEGREPP	4
1.5.1 Alban	4
1.5.2 Blodshämnd/blodsfejd	4
1.5.3 Papperslös	5
1.5.4 Västerländsk	5
2. BAKGRUND	6
2.1 MIGRATIONSPOLITIK	6
2.2 JURIDISK ÖVERBLICK	6
2.2.1 Internt flyktingalternativ	7
2.3 ALBANIEN	8
2.3.1 Albanien och EU	9
2.4 KOSOVO	9
2.4.1 Kosovo och EU	10
2.5 LEKE DUKAGJINI KANUN	10
2.6 PAPPERSLÖSHET I SVERIGE	12
3. TIDIGARE FORSKNING	13
3.1 MIGRATION OCH TROVÄRDIGHET	13
3.2 HEDER, VÅLD OCH HÄMNDSAMHÄLLET	15
3.3 FORSKNING KRING KANUN OCH BLODSHÄMND	16
4. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	18
4.1 ERKÄNNANDE	18
4.1.1 Rättsligt erkännande	19
4.1.2 Missaktning	19
4.2 "DE ANDRA"	20
5. METOD	22
5.1 METODVAL	22
5.2 INFORMATIONSSÖKNING	22
5.3 KONTAKTER	23
5.4 URVAL	23
5.5 DATAINSAMLINGSMETOD OCH GENOMFÖRANDE	25
5.6 ANALYSMETOD	26
5.7 RELIABILITET OCH VALIDITET	28
5.8 GENERALISERBARHET	29
5.9 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	29
5.9.1 Informationskravet	31
5.9.2 Samtyckeskravet	31
5.9.3 Konfidentialitetskravet	32
5.9.4 Nyttjandekravet	32
5.9.5 Framställningskravet	33
5.10 METODKRITIK	33
6. RESULTAT OCH ANALYS	35

6.2 FRÅGESTÄLLNING 1	36
6.2.2 Dokument 2: Kosovo: Blood feuds and availability of state protection.....	37
6.2.3 Sammanfattning av dokument 1 och 2.....	38
6.2.3 <i>Fyra domslut vid Migrationsdomstolen i Göteborg.....</i>	<i>38</i>
6.2.3.1 Mål nr: 1996-15	38
6.2.3.2 Mål nr: UM 2511-13	39
6.2.3.3 Mål nr UM 6180-13	39
6.2.3.4 Mål nr: UM 1561-15.....	40
6.2.4 <i>Analys av det presenterade materialet.....</i>	<i>40</i>
6.3 FRÅGESTÄLLNING 2 OCH 3	42
6.3.1 <i>Oenighet angående möjligheten till skydd i hemlandet.....</i>	<i>43</i>
6.3.2 <i>Att förstå med (eller utan) papper .....</i>	<i>45</i>
6.3.3 <i>Vad är ett krig?.....</i>	<i>46</i>
6.3.4 <i>Vem är det mest synd om?.....</i>	<i>48</i>
6.3.5 <i>Oförståelse inför våld och heder .....</i>	<i>49</i>
6.3.5.1 Heder	49
6.3.5.2 Våldsamma albaner?	51
6.3.6 <i>Vem talar sanning?.....</i>	<i>52</i>
6.3.7 <i>En svår kultur att gömma sig i.....</i>	<i>55</i>
6.3.7.1 Pratkulturen.....	55
6.3.7.2 Geografin som nackdel	56
6.4 FRÅGESTÄLLNING 3	57
6.4.1 <i>Politiken i hemlandet.....</i>	<i>57</i>
6.4.2 <i>Den egna framtiden.....</i>	<i>59</i>
7. SAMMANFATTNING AV RESULTAT	63
8. AVSLUTANDE DISKUSSION.....	66
9. VIDARE FORSKNING	68
10. REFERENSER	69
BILAGA 1 INFORMATIONSBREV.....	74
BILAGA 2 INTERVJUGUIDE.....	75

1 Inledning

1.1 Introduktion

Migration och flykt är år 2015 ett omdiskuterat och väldebatterat ämne.

Frivilligorganisationer larmar om att det inte sedan andra världskriget varit lika många människor som tvingas fly från krig och katastrofer som nu (Svenska Röda Korset och Stockholms Stadsmission 2015). De flesta som kommer till Sverige för att söka skydd i dessa dagar anländer från länder som Syrien, Afghanistan, Irak och Eritrea (Migrationsverket 2015:12 a). Aningen längre ner på samma lista, på plats åtta och nio hittar vi länderna Albanien och Kosovo (ibid). Antalet ansökningar från dessa länder har med åren ökat. I december år 2015 hade dock endast 2 respektive 5 procent av de asylsökande från dessa länder beviljats uppehållstillstånd i Sverige (Migrationsverket 2015:12b). Vid tiden för mätningen hade 2 482 personer ansökt om asyl i Sverige från Albanien respektive 1 720 personer från Kosovo (Migrationsverket 2015:12c).

Migrationsverket konstaterar i sin årsrapport från 2014 att bifallsfrekvensen gällande ansökningar om asyl i Sverige är låg från länder på balkanhalvön. Under år 2014 fattade Migrationsverket nästintill 53 500 beslut gällande asyl i Sverige. 1 800 av dessa var beslut om att omedelbart skicka tillbaka den asylsökande till sitt hemland. Länderna Serbien, Albanien, Kosovo, Bosnien och Hercegovina samt Makedonien utgjorde 77 procent av dessa beslut (Migrationsverkets årsrapport 2014). Migrationsverket för ingen offentlig statistik gällande vilka asylskäl enskilda asylsökande uppger, blodshämnd enligt sedvanan Kanun räknas dock upp av flertalet källor som ett av Albanien och Kosovos stora problem (Utrikesdepartementet 2007; Lifos 2013:06). De kontakter (se ”5.3 Kontakter”) som tagits i samband med arbetet med denna studie vittnar även om ett stort antal albaner som ansöker om asyl i Sverige på grund av blodshämnd.

Denna studie berör just dessa albaner. Trots att de uppger sig fly för sina liv tycks det råda en stor tveksamhet kring dem. Tidningen Sydsvenskan rapporterade i början av år 2015 att asylansökningarna drastiskt ökat från dessa länder och att detta kom ”mycket olyckligt” enligt Migrationsverket då de stora grupper asylsökande från exempelvis Syrien och Eritrea var i ”större behov” av skydd än de

asylsökande albanerna. Enligt Sydsvenskan diskuterar även Migrationsverket möjligheten att ta efter Tyskland i denna fråga och införa ”snabbspår” ut ur landet för de asylsökande albaner som enligt Migrationsverket ”uppenbart saknar asylskäl” (Sydsvenskan 2015).

Denna studie berör just de albaner som flyr från sitt hemland på grund av hot om blodshämnd mot familjen och som efter avslag efter avslag på sin asylansökan lever som papperslösa i Sverige. Jag är intresserad av var i mellanrummet mellan deras berättelse och Migrationsverkets uppfattning av deras situation som historierna går isär, om de går isär? Tänk om de talar sanning, hur otroligt det än låter?

1.2 Syfte och frågeställningar

Forskning inom ämnet blodshämnd i den albanska kulturen har till stor del berört blodshämnden som fenomen samt hur den påverkar individens liv i dennes hemland. Jag har som avsikt att närma mig detta ämne från en annan vinkel.

1.2.1 Syfte

Jag vill öka kunskapen kring hur handläggare på Migrationsverket i Sverige resonerar vid beslut som rör blodshämnd i en albansk kontext. Jag är intresserad av mötet mellan handläggare och asylsökande albaner och vad som eventuellt händer i detta möte. Syftet med studien är även att få en ökad kunskap kring hur de albaner som nu lever papperslöst i Sverige beskriver vad de flyr från och hur de ser på livet framåt.

1.2.2 Frågeställningar

1. Hur har handläggare på Migrationsverket resonerat i fall där de gett avslag på asylansökningar gällande blodshämnd enligt Kanun?
2. Hur beskriver informanterna sitt möte med handläggare på Migrationsverket?

3. Om det funnits svårigheter i detta möte, vad kan i så fall ha legat till grund för detta?
4. Hur ser informanterna på framtiden, ur ett personligt samt politiskt perspektiv?

1.3 Studiens koppling till socialt arbete

Då de albaner som flyr på grund av blodshämnd är en grupp människor som både bokstavligt och bildligt talat lever gömda för det svenska samhället anser jag att studien har en tydlig koppling till det sociala arbetet, främst då socialt arbete har som uppgift att bland annat synliggöra det som osynliggjorts. Med tanke på att migration är ett stort och aktuellt ämne inom socialt arbete i denna tid ser jag även en stor poäng i att studien kan bidra med insikter och data inom området.

1.4 Avgränsningar

Jag har på grund av den begränsade tid jag haft i arbetet med studien inte fokuserat på enskilda handläggares personliga redogörande gällande syftet i denna studie. Jag har istället använt mig av dokument Migrationsverket själva hänvisar till gällande ansökningar som berör detta ämne, avgöranden i Göteborgs Migrationsdomstol samt tidigare forskning inom ämnet. Jag anser att dessa dokument är nog för att svara på mina frågor.

5.3 Förförståelse

Bryman (2011) hävdar att det är en omöjlighet för en forskare att helt bortse från sina personliga värderingar i en studie, han betonar dock vikten av att forskaren visar prov på reflexivitet gällande detta faktum. Jag har i mitt ideella engagemang stött på den problematik som min studie berör. Att jag har ett visst engagemang i frågan har påverkat mitt val av ämne samt mina frågeställningar då jag sedan tidigare hade viss kunskap inom området. Denna kunskap var dock enbart på en

grundläggande nivå och nästintill all text jag tillgodosett mig under studiens gång har varit ny för mig.

Jag ser även att det i min studie kan uppfattas som att jag i vissa stycken tagit ställning *för* de papperslösa albanerna. Trots att jag övervägande genom hela studien medvetet försökt att bortse från mina egna åsikter är jag medveten om att detta i viss mån endast har varit just ett *försök*. Jag tror dock att denna eventuella slagsida i studien inte enbart beror på mig. Jag är nämligen övertygad om att studien hade sett annorlunda ut om jag hade haft tidsmässig möjlighet att även intervjua handläggare på Migrationsverket. Då hade jag kunnat spegla handläggarnas svar mot de papperslösa albanernas svar och därmed inte behövt tolka de papperslösa albanernas uttalanden i lika stor utsträckning. Jag har dock från början av studien varit medveten om vikten av att analysera mitt material med kritiska ögon.

1.5 Definition av begrepp

1.5.1 Alban

Då albaner är en folkgrupp som till störts del är bosatta både i Kosovo och Albanien gör jag i denna studie skillnad mellan medborgarskap och etnicitet (Nationalencyklopedin 2015 a). Jag är alltså intresserad av den *etniska* gruppen albaner i denna studie.

1.5.2 Blodshämnd/blodsfejd

Jag och informanterna kommer att i denna studie använda båda orden blodshämnd och blodsfejd för att beskriva samma fenomen: hämndaktioner enligt sedvanan Kanun. Den specifika sedvanan (Kanun) som här nämns kommer tydligare definieras under kapitel 2.5 ”Leke Dukagjini Kanun”.

1.5.3 Papperslös

Att vara papperslös är en juridisk status individen innehar så länge hen vistas i ett land där hen inte har juridiskt rätt att vara. Begreppet ”illegala invandrare” har även det ofta används gällande denna kategori människor, dock riskerar detta begrepp att skapa en förvirring gällande förhållandet mellan migration och kriminella handlingar. ”Irreguljära migranter” har också används och hänvisar då till det avvikande individen gör från de regler som finns kring medborgarskap. Jag väljer därför att använda mig av begreppet papperslösa (Socialstyrelsen 2010).

1.5.4 Västerländsk

Jag väljer att i denna studie använda begreppet ”västerländsk” i en inomeuropeisk kontext där Sverige är en del av Västeuropa medan Albanien och Kosovo är en del av Östeuropa (Nationalencyklopedin 2015 b). Jag menar på att det, förutom ur en geografisk aspekt, även kan finnas skillnader mellan Sverige och dessa länder gällande exempelvis sed och kultur som motiverar detta val av uppdelning och som kan göra reflektioner utifrån en sådan kontext intressant för denna typ av studie. Jag är även medveten om att jag i denna studie benämner handläggarna på Migrationsverket som del av en västerländsk kontext och ett tankesätt trots att handläggare på Migrationsverket inte enbart är etniskt svenska eller födda i ett västerländskt land. Jag hävdar dock att dessa handläggare genom sin anställning på Migrationsverket lever och arbetar inom en västerländsk kontext och därmed i någon utsträckning är nedsänkta i ett sådant tankesätt.

2. Bakgrund

2.1 Migrationspolitik

Sveriges riksdag och regering beslutar gemensamt hur den svenska migrations- och asylpolitiken ska se ut. Regeringen delegerar sedan detta ansvar till Migrationsverket som fungerar som utförare åt regeringen (Migrationsverket 2014:04 a). Regeringens uppdragsförklaring till Migrationsverket lyder:

Migrationsverket ska verka för en långsiktigt hållbar migrationspolitik som värnar asylrätten och som inom ramen för den reglerade invandringen underlättar rörlighet över gränser, främjar en behovsstyrd arbetskraftsinvandring och tillvaratar och beaktar migrationens utvecklingseffekter samt fördjupar det europeiska och internationella samarbetet (Migrationsverket 2014:04 a).

Migrationsverkets uppdrag är att pröva de ansökningar som inkommer till myndigheten gällande personer som vill bosätta sig i Sverige, besöka Sverige, söka skydd eller erhålla svenskt medborgarskap. Till grund för Migrationsverkets beslut i asyl- och invandringsfrågor ligger Sveriges lagar och förordningar.

Migrationsverket använder sig även av information från den asylsökandes hemland där Migrationsverkets databas Lifos bidrar med bland annat rätts- och landsinformation. Databasen Lifos består av rapporter från det svenska utrikesdepartementet, frivilligorganisationer, migrationsmyndigheter från olika länder och även viss medias rapportering. I databasen finns även Migrationsverkets egna riktlinjer, material och migrationsdomstolens domar samt avgöranden från Europadomstolen (Migrationsverket 2015:02)

2.2 Juridisk överblick

Då det juridiska fältet kring migration och asyl är relativt omfattande presenteras här en överblick där enbart de lagar och bestämmelse som är aktuella för de albaner som söker asyl i Sverige från blodshämnd i hemlandet presenteras.

Sveriges asylpolitik vilar på tre pelare: FNs flyktingkonvention, EU-regler samt svensk lag genom utlänningslagen. Tillsammans reglerar dessa de beslut Migrationsverket tar i asylutredningar genom fyra olika kategorier de asylsökande kan tilldelas. FNs flyktingkonvention reglerar vem som anses vara ”flykting” och EU reglerar vem som anses vara ”alternativt skyddsbehövande” (Migrationsverket 2014:11). Om det enskilda landet av humanitära skäl vill bevilja asyl till ytterligare grupper av människor har de möjlighet att göra så. Sveriges utlänningslag har därför ytterligare en kategori som regleras av 4 kap 1 § Utlänningslagen och innefattar de som av Migrationsverket anses vara ”övrigt skyddsbehövande”, en individ som går under denna kategori har inte passat in i någon av ovanstående kategorier (Migrationsverket 2015:06) samt:

1. Behöver skydd på grund av en yttre eller inre väpnad konflikt eller på grund av andra svåra motsättningar i hemlandet känner välgrundad fruktan att utsättas för allvarliga övergrepp, eller
2. inte kan återvända till sitt hemland på grund av en miljökatastrof (ibid).

Det finns ytterligare en kategori, ”särskilt ömmande omständigheter”, denna kategori regleras genom 5 kap 6 § Utlänningslagen och tillämpas då en individ anses av Migrationsverket behöva skydd utan att falla in under föregående kategorier. Här bedöms hälsotillstånd, anpassning till Sverige samt situationen i hemlandet (Migrationsverket 2015:06). Från min analys av fyra domstolsavgörande från Migrationsdomstolen gällande asylsökande albaner som flyr från blodshämnd är det främst de två sistnämnda kategorierna: ”övriga skyddsbehövande” eller ”särskilt ömmande omständigheter” som kan komma att bli aktuella.

2.2.1 Internt flyktingalternativ

Om handläggare på Migrationsverket anser att den enskilde har en välgrundad rädsla för att bli förföljd i sitt hemland men anser att det inom den enskildes hemland kan finnas platser där den enskilde kan anses säker kan ett internt flyktingalternativ bli aktuellt. Vid en intern flykt hänvisas den asylsökande till att

återvända till en annan del av hemlandet än den hon flytt från (UNHCR 2003:07). Det finns ingen paragraf i Utlänningslagen som reglerar detta ämne, Migrationsverket hänvisar istället till UNHCRs¹ flyktinghandbok som Migrationsverket i rättspraxis erkänt som en viktig källa till information (MIG 2006:1). UNHCR (2003:07) skriver bland annat att det är ett ökat antal beslutsfattare inom asylrätten som hänvisar till det interna flyktingalternativet. I flyktinghandboken slås det fast att en ansökan om asyl inte är eller bör vara en individs sista alternativ, individen ska inte heller behöva trötta ut sig genom att försöka hitta alternativa lösningar inom sitt eget land innan individen har juridisk rätt att erhålla asyl i ett annat land. Att bo kvar i hemlandet ska inte heller innebära att individen blir fråntagen mänskliga rättigheter (ibid). Enligt Migrationsverkets rättsavdelning fastställs att det är den asylsökandes eget ansvar att bevisa att ett skyddsbehov föreligger, dock är det Migrationsverket som har bevisbörda om ett internt flyktingalternativ ska bli aktuellt (Lifos 2015:07).

2.3 Albanien

Albanien är sedan år 1912 en självständig stat på västra Balkanhalvön i sydöstra Europa. Albanien är till storleken likvärdig med landskapet Dalarna (Nationalencyklopedin 2015 c; Nationalencyklopedin 2015 d). Albanien har en turbulent historia att se tillbaka på och landet stred länge för sin självständighet. Efter Balkankrigets slut år 1913 kunde Albanien dock erkännas som en självständig stat samt bringa klarhet i sina landsgränser. Vid mätningar år 2015 residerade 2,9 miljoner invånare i landet. Efter att landet till och med år 1991 styrts av en kommunistisk diktatur styrs landet nu av en demokratisk republik som består av ett enkammarparlament som väljs var fjärde år. Presidenten i landet har mer av en ceremoniell makt då regeringen fungerar som beslutsfattande (Lifos 2013:06; Nationalencyklopedin 2015 c).

Albanien är ett av Europas fattigaste länder vars största ekonomiska inkomst kommer av landets jordbruk. När Albanien övergick från centralplanerad ekonomi till marknadsekonomi ökade arbetslösheten markant (Lifos 2014:6; Sida 2015:06).

---

¹ UNHCR är FN:s flyktingorgan (UNHCR 2003:07).

Enligt Lifos kartläggning av Albaniens rätts-och säkerhetssektor är korrruptionen i Albanien ett problem som kräver åtgärder, sjukvårdspersonal samt polis är de statliga institutioner som oftast är inblandade i mutor och korrruption (Lifos 2014:6).

2.3.1 Albanien och EU

Albanien är en accepterad medlem av Europarådet och år 1996 ratificerade landet Europakonventionen (Lifos, 2014:6). Trots att Albanien länge uttryckte en vilja att vara en del av EU gav EU-rådet dock länge landet avslag då Albanien inte ansågs leva upp till de krav som ställs på ett kandidatland. Den 24 april 2009 ansökte Albanien återigen om medlemskap i EU efter flertalet initiativ från Albaniens regering för att leva upp till de krav EU-rådet ställt på landet. I juni 2014 gav det europeiska rådet Albanien kandidatstatus (Europeiska rådet 2014:6). Enligt Europeiska Kommissionen anses ett land som avancerat till kandidatnivå inom EU vara ett relativt säkert land för medborgare att leva i. Baserat på att Albanien närmar sig ett medlemskap i EU finns landet numera med på ett flertal länders lista över ”säkra länder” inom EU (European Commission 2015:10).

För att vara en fullvärdig del av EU krävs dock att Köpenhamnskriterierna uppfylls. Dessa innebär stabila institutioner som säkerställer demokrati, att rättsstatsprincipen efterföljs, att mänskliga rättigheter uppfylls samt att skydd bereds för minoriteter (European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations 2015:10).

2.4 Kosovo

Då etniska albaner lever framför allt i Albanien och Kosovo redogörs nedan för viss information även kring landet Kosovo. Kosovo är ett land på den europeiska balkanhalvön med 1,8 miljoner invånare (Nationalencyklopedin 2015 e). Landets area motsvarar på ett ungefär landskapet Skånes landyta (Nationalencyklopedin 2015 e; Nationalencyklopedin 2015 f). Kosovo är en multietnisk stat med bland annat ett stort antal kosovoserber och kosovoalbaner boendes i landet. Kosovo är även ett av Europas fattigaste länder, år 2012 uppmättes arbetslösheten i landet till

45 procent. Landet har inget direkt välfärdssystem men har en konstitution från år 2008 som garanterar alla rätt till utbildning (Nationalencyklopedin 2015 e).

2.4.1 Kosovo och EU

För tillfället är Kosovo klassat som en potentiell kandidat till EU-gemenskapen. Enligt Europarådets senaste rapport är Kosovo precis i början av att bland annat bekämpa korruption, minska den organiserade brottsligheten samt att utveckla en marknadsekonomi i landet, punkter som behöver vara uppfyllda innan ett medlemskap kan komma att bli aktuellt (European Commission 2015:11) Då även Kosovo tar steg närmre ett medlemskap i EU finns landet likt Albanien med på ett liknande listor över ”säkra länder” inom EU (European Commission 2015:10).

2.5 Leke Dukagjini Kanun

Då denna studie berör en speciell anledning till flykt, blodshämnd, vill jag i detta avsnitt redogöra för den specifika sedvana som finns bland albaner och som kallas Leke Dukagjin kanun eller ”Kanun”.

Kanun är en sedvanerätt² som funnits i Albanien sedan flera sekel tillbaka i tiden. Seden går jämsides det övriga samhället och består av lagar som reglerar bland annat äktenskap, gästfrihet, markdelning och hämndaktioner vid stöld eller mord. Hämndaktionerna uppstår då det uppkommer en oenighet mellan två män gällande exempelvis orsak till en olycka, en förolämpning, strider om mark med mera (Lifos 2013:06). Om dessa oenigheter leder till våld där någon av männen mister sitt liv uppstår en situation där familjen till offret kan begära vedergällning. Den andra mannens familj är då skyldiga familjen blod. Dessa vedergällningar går från generation till generation. En hämndaktion enligt Kanun svarar främst i syfte att återställa den drabbade familjens heder. En viktig del av Kanun är att hämndaktionerna begås i den offentliga sfären så att det som sker blir noterat av allmänheten. I en blodsfejd är hemmet en fredad zon, därför är det vanligt att

---

² En sedvanerätt är en ”oskriven rätt”. Begreppet beskriver samhälleliga regler som baserats på sedvänja framför skrivna regler. Trots detta kan sedvanerätten ses som bindande av enskilda, men även i vissa fall, myndigheter (Nationalencyklopedin g u.å.)

familjer som är inblandade i en blodsfejd lever gömda i hemmet för att söka skydd (Lifos 2013:06).

Då Albanien gick från att vara en kommuniststat till att vara ett demokratiskt land år 1991 började landet genomgå stora förändringar. Under den kommunistiska regeringens styre infördes stränga förbud mot användning av sedvanerätten Kanun. När den kommunistiska regeringen föll återupptogs dock användandet av sedvanerätten i landet. I samband med att regeringen föll startade även en stor mängd dispyter rörande tillgångar som under kommunisttiden kommit att tillhöra staten men efter kommunismens upplösning återigen skulle ägas av landets medborgare. Dessa dispyter löstes med blodshämnd. Brister i rättsväsendet är även en annan vanlig förklaring till varför Kanun återigen växte sig starkt, främst i de norra delarna av landet, då det albanska folket känt ett behov av ett system för att upprätthålla rättvisan (Lifos 2013:06).

Den albanska regeringen har konstaterat, enligt information från den albanska polisen, att det i april år 2013 troddes vara 67 familjer i Albanien som på grund av blodsfejder lever isolerade i sina hem. Av dessa var det 33 barn som inte gick i skolan på grund av isoleringen (United Nations Human Rights Council 2013:04). Organisationer i det civila samhället redovisar dock en betydligt högre frekvens av blodsfejder: 350 isolerade familjer (Lifos 2013:06). Statistik över hur många som gömmer sig i andra länder på grund av samma orsak är svårt att finna (United Nations Human Rights Council 2013:04). Att statistiken skiljer sig kraftigt åt beror på förvirring kring vad som inräknas i begreppet ”blodshämnd”, att systemet för insamling av statistik inte är fullständigt samt att alla brott som begås enligt Kanun inte rapporteras till polisen (Lifos 2013:06). Alston³ riktar kritik mot både den albanska staten och organisationer i landet gällande deras statistikräkning. Han hävdar att den albanska staten kan se en vinning i att föra en låg siffra över antalet dödsfall på grund av blodshämnd, samtidigt som de civila organisationerna gärna överdriver siffrorna då det kan leda till högre bidrag till organisationens arbete (Lifos 2013:06).

Den albanska regeringen har även nåtts av information om att blodsfejdena

---

³ Alston är ”FN:s särskilda sändebud för utomrättsliga, summariska eller godtyckliga avrättningar” (Lifos 2013:06).

numera i vissa fall tycks lämna den traditionella sed där endast män får utsättas för hämnd då de har uppstått situationer i aktuell tid där även kvinnor och barn blivit utsatta för hämndaktioner (United Nations Human Rights Council 2013:04). Det finns flertalet civila organisationer i landet som erbjuder medling i konflikter rörande blodsfejder. Medling går ut på att utan blodsspillan återupprätta hedern för den drabbade familjen (Lifos 2013:06).

2.6 Papperslöshet i Sverige

I socialstyrelsens rapport från 2010 var det under tiden rapporten skrevs 10 000 - 50 000 stycken personer som levde papperslöst i Sverige (Socialstyrelsen 2010). Det finns enligt Röda Korset och Stockholms Stadsmission (2015) anledning att anta att denna siffra idag har ökat. Enligt socialstyrelsens rapport (2010) innebär ett liv utan papper även ett liv utanför den formella arbetsmarknaden. Det är även nästintill omöjligt att som papperslös hyra eller köpa en bostad. Detta leder till att många papperslösa tvingas förlita sig på människor goda vilja eller på bekanta. Det leder också till att många papperslösa tvingas flytta mellan bostäder likt nomader. Socialstyrelsen (2010) kan även redovisa att ohälsotalet bland de papperslösa i Sverige generellt är mycket högt. Det har dock under de senaste åren skett en rad förbättringar gällande papperslösas rätt till sjukvård och skolgång i Sverige som beskrivs i lag 2013:407 samt 2013:298 (Socialstyrelsen 2010).

3. Tidigare forskning

Under denna rubrik redovisas forskning kring följande rubriker ”Migration och trovärdighet”, ”Heder, våld och hämndsamhället” samt ”Forskning kring Kanun och blodshämnd”.

3.1 Migration och trovärdighet

Wikström och Johansson (2013) har genomfört en studie gällande trovärdighetsbedömningar vid ansökan om asyl med speciellt fokus på kön och klass. I sin studie hävdar de att trots att de bedömningar som genomförs av handläggare vid asylansökningar ofta beskrivs som objektiva, finns det även stora mått av komplexitet och osäkerhet med i bedömningarna. Utfallet i bedömningar beror till stor del på den asylsökandes förmåga att beskriva och redogöra för ”rätta” händelser och upplevelser då mycket i en asylansökan inte kan bevisas. Den asylsökande förväntas även minnas namn, platser samt den exakta kronologiska ordningen på händelseförloppet för att berättelsen ska klassas som trovärdig. Wikström och Johansson (2013) menar att det kan vara svårt för en handläggare att utifrån hens egna kulturella förståelse och normer förstå de händelser och ageranden en asylsökande redogör för (ibid).

Svårigheten med förståelse över kulturella gränser är något även Thomas (2006) skriver om i sin studie ”Assessing the credibility of asylum claims: EU and UK Approaches Examined” där han undersöker just trovärdighetsbedömningar som görs inom EU och Storbritannien. Ett problem som är svårt att komma till rätta med vid handläggningen av ärenden är enligt Thomas de värderingar handläggaren själv tar med sig in i beslutsfattandet. Handläggarens egna värderingar är högst närvarande när hen avgör huruvida den asylsökande talar sanning eller ej. Asylsökande är en heterogen grupp som ofta kommer från icke västerländska länder, det finns därför enligt Thomas en risk att handläggaren bedömer den asylsökandes berättelse utifrån ett västerländskt perspektiv och därmed riskerar att bortse från de kulturella skillnader som existerar mellan handläggaren och den asylsökande. Enligt en undersökning som genomförts av Independent Race

Monitor⁴ i Storbritannien konstaterades att en stor del av de asylsökande i undersökningen fått avslag på sin ansökan på grund av att västerländska normer hade legat till grund för avgörandet av trovärdigheten i den asylsökandes berättelse (ibid).

Thomas (2006) hävdar att till skillnad från många andra bedömningar som görs inom ett samhälle där historia ofta kan ställas mot historien finns det i en trovärdighetsbedömning enbart en historia att förlita sig på, ofta med bristfälliga bevismaterial. Detta skapar ett sårbart system där de som inte talar sanning ibland har en stor chans att ändå ta sig igenom systemet. Thomas skriver att det vore naivt att tro att det inte finns några asylsökande som ansöker om asyl på grund av andra orsaker än rädsla för livet. En handläggare riskerar därför alltid att begå två misstag: att erbjuda skydd för den som inte har laglig rätt till skydd eller att neka en asylsökande rätt till liv och frihet som enligt lag har rätt till detta. Båda dessa misstag kan vara kostsamma för antingen individen eller samhället. Thomas konstaterar även att det finns organisatoriska svårigheter för de myndigheter som tar emot ansökningar om asyl, främst med tanke på den ökning som skett av antalet asylsökande inom EU under det senaste årtiondet. För att svara upp emot det ökade behovet har antalet handläggare ökat. Det finns även en risk att i samband med att trycket på handläggarna ökar så minskar djupet i analyserna i de intervjuer som genomförs med de asylsökande, samt att det ökade trycket öppnar upp för stress i bedömningarna (ibid).

Jubany (2011) hävdar i sin studie "Constructing truth in a culture of disbelief" att för att förstå hur beslut om asyl och trovärdighet tas går det inte enbart att fokusera på de lagar som ligger till grund för besluten, vi måste även se till de som faktiskt använder sig av lagen, handläggarna. I denna etnografiska studie har Jubany genomfört sex månader av deltagandestudier och 80 intervjuer inifrån de myndigheter som handlägger asylärenden i Spanien och Storbritannien. Jubany hävdar att för att nå ett rättvisande resultat måste vi titta närmre på interaktionen både mellan handläggare-asylsökande och handläggare-handläggare. Artikeln

---

⁴ "Independent Race Monitor" är en del av Storbritanniens chefsinspektionstjänst som vakar över nationsgränser och migration och har till uppgift att undersöka huruvida nationalitet och etnicitet har en inverkan på de beslut som tas inom asylprocessen (Independent Chief Inspector of Borders and Immigration 2015)

undersöker bland annat hur handläggare kommer fram till beslut i asylärenden. Jubany fann i sin studie en inställning bland handläggarna av avståndstagande från arbetsuppgiften. Attityder som att handläggarna enbart fanns på sin position för att följa order samt att de egentligen inte är de som tar besluten var vanliga. Jubany kallade detta en ”empatisk apati” inför sitt arbete. Det framgick även av studien att det inom yrket finns en stark erfarenhetskultur. De som är nya på arbetet får snabbt lära sig den inofficiella kunskapen som finns att inhämta gällande det nya yrket. Nya handläggare tränas i att misstro de asylsökande, snarare än att lära sig om deras rättigheter (ibid).

You must bring out the real reasons, test the evidence. You must give them a chance to say what they need to say and afterwards you test what they actually say. Point out the discrepancies, that is your job, find out the discrepancies in what they say and decide (Jubany 2011, s 80).

Studien visade även att värderingar som är kopplade till kategorisering av olika länder och grupper av människor fått fungera som objektiv fakta i bedömningarna. Nya anställda får exempelvis introduceras till existerande kategoriseringar som: ”alla från Turkiet...(Jubany 2011)”

It's like all the Turks who've been beaten up so many times, you know? Or not so much the women, but the men, every time they go out they seem to have been beaten by the police. I don't believe it. You know? I just don't believe it happens quite that much. If they didn't guild the lily⁵ (Jubany 2011, 84).

3.2 Heder, våld och hämnsamhället

För att skapa en djupare förståelse inför blodshämnden och den kultur många albaner lever i redovisas nedan forskning som berör just våld och heder.

Wikan (2008). skriver att heder handlar om att ”bevara ansiktet och värdigheten”. I en kultur där heder är en central del av samvaron är det klanens, släktens eller stammens regler och normer som följs och respekteras (2008 s 39). Wikan skriver vidare att det är svårt för oss i väst att förstå sambandet mellan mord och heder då det västerländska samhället inte anser mord vara något

---

⁵ Att ”Guild the lily” innebär att förbättra, eller addera till något i onödan (Wiktionary 2014:11).

hedervärt. Istället för det individuella tankesätt som så ofta finns i väst finns i de länder där heder är centralt ofta ett tänkesätt att den enskildes heder indirekt påverkar en stor grupp människor. När en klan eller släkt visar att de inte accepterar att få sin heder skadad erhåller den samtidigt socialt- och kulturellt kapital. Ryktet är i sådana kulturer centralt och individen pressas till att agera av den grupp hen tillhör. Wikan (2008) beskriver det som att: ”Kollektivet tar strupgrepp på individen” (ibid s 40).

Arsovska och Craig (2006) berör i sin studie heder och våld ur en kinesisk och albansk kontext. Jag kommer i denna sammanfattning enbart fokusera på den albanska kontexten. Författarna till studien vill bland annat undersöka varför albanska förövare ur en västerländsk kontext har ett rykte om sig att vara ”ultra-våldsamma”. Att själv återställa rättvisa och heder ses av majoriteten i de västerländska länderna som farligt och onödigt då en sådan handling indirekt skulle vara att ifrågasätta statens förmåga att utdela straff och upprätthålla ordning. De som ändå gör detta anses ur en västerländsk kontext vara aggressiva och våldsamma individer istället för att analysera individernas agerande som respons på den sociala kontroll som används inom den grupp de är en del av (ibid).

3.3 Forskning kring Kanun och blodshämnd

Nedan följer en kort sammanfattning av delar av den forskning som tidigare gjorts inom området blodshämnd.

Mustafa och Young (2008) har tillsammans skrivit studien ”Feud narratives: contemporary deployments of *kanun* in Shala Valley, northern Albania”. De har genom enkätundersökningar och muntliga berättelser om blodsfejder i norra Albanien undersökt hur dessa konflikter uppstår, fejdernas händelseförlopp (med fokus på både offer och förövare) samt vilka interventioner som används i samband med dessa konflikter. Deras undersökning visar även att det numera är förekommande att sedvanerätten medvetet misstolkas för att legitimera våld och mord (ibid).

Joireman (2014) har skrivit en studie kallad "Aiming for certainty: the *Kanun*, blood feuds and the ascertainment of customary law". I sin studie hävdar hon att det finns relativt lite forskning gjord på ämnet sedvanerätter och hon klargör att sedvanor är något som alla kulturer har, det är enbart när sedvanorna går emot de av staten bestämda lagarna eller när sedvanan går emot de mänskliga rättigheterna som det blir en fråga för allmänheten. En av Joiremans slutsatser i sin studie är att sedvanerätter är en stark symbol för ett samhälles traditioner, och traditioner har en nära koppling till en individs identitet (ibid).

4. Teoretiska utgångspunkter

Utifrån studiens syfte och frågeställningar har jag valt att använda erkännandeteorin, med speciellt fokus på begreppen ”rättsligt erkännande” och ”missaktning” samt begreppet ”de andra” som teoretisk utgångspunkt i denna studie. Erkännandeteorin har främst använts för att problematisera kring informanternas upplevelser kring mötet med handläggare på Migrationsverket, samt kring den livssituation de nu hamnat i. Jag har främst använt begreppet ”de andra” vid analys av hur handläggare resonerat gällande de asylsökande albanernas berättelser samt även kring informanternas situation på ett strukturellt- och politiskt plan.

4.1 Erkännande

Genom att spegla studiens material mot erkännandeteorin ämnade jag som ovan nämnt att öka min förståelse gällande vad som händer i mötet mellan handläggarna och de asylsökande albanerna. På vilket sätt, och om, blir albanerna erkända av handläggarna? Heidegren (2009) redogör för erkännandets grunder:

Den som erkänner en annan människa förhåller sig gentemot denna människa på ett visst sätt. Erkännande inbegriper attityder, gester och handlingar (Heidegren 2009, s 8).

Jag är intresserad av hur dessa (eller avsaknaden av dessa) attityder, gester och handlingar ser ut i praktiken utifrån det material jag samlat in. Erkännande är enligt Honneth (2003) ett begrepp som inte helt går att fixera vid en speciell betydelse. Honneth menar att erkännande handlar om ”hur” och ”som vad” individer på ett ömsesidigt sätt erkänner varandra. Honneth menade även att det inom alla människor finns en strävan efter att ständigt erövra ytterligare erkännande från de människor vi omger oss mer. Det är enligt Honneth svårt för en människa att utveckla en positiv relation till självet om hon inte blir socialt erkänd av sin omgivning (Honneth 2003). Detta beskriver han såhär: ”Mänskliga subjekt uppnår nämligen en intakt självrelation endast genom att de finner sig

bekräftade eller erkända med avseende på värdet av bestämda förmågor och rättigheter” (ibid s 94). Enligt Honneth (2003) är det alltså en del av erkännande att individen tilldelas ett rättsligt erkännande. Jag kommer i min studie speciellt att fokusera på det rättsliga erkännandet samt motsatsen till erkännande: missaktning.

4.1.1 Rättsligt erkännande

Heidegren (2009) sammanfattar det rättsliga erkännandet med att individen upplever sig besitta de kvalitéer som krävs för att få vara en del av samhällslivet, det vill säga att individen är erkänd som en samhällsperson i samma utsträckning som övriga människor i individens omgivning. Då det rättsliga erkännandet förr tilldelades individer baserat på deras sociala status är det rättsliga erkännandet idag ansett vara en universell rättighet (ibid). Jag använder begreppet ”rättsligt erkännande” för att bland annat problematisera kring huruvida det rättsliga erkännandet är universellt *även* gällande albanerna. Honneth (2003) skriver även att en individ endast kan se sig själv som bärare av rättigheter om individen är socialt accepterad av den gemenskap hon är del av, att respektera en människa går därför alltid hand i hand med att respektera hennes rättigheter (ibid). Ett rättsligt erkännande är även en förutsättning för att individen ska kunna känna självaktning (Heidegren 2009). Med detta som utgångspunkt ämnar jag att bland annat förklara de känslor informanterna i studien uttrycker av missmod och ifrågasättande av den egna personen.

4.1.2 Missaktning

Taylor (1994) hävdar att missaktning handlar om att människor runt omkring en individ eller grupp människor skapar en bild av individen eller gruppen som är förnedrande eller ofördelaktig. Då flertalet av informanterna i denna studie uttrycker en känsla av att handläggarna redan innan mötet med dem haft bestämda, ofta negativa, uppfattningar om dem som individer och/eller grupp samt deras berättelser anser jag det vara av intresse att öka förståelsen kring informanternas upplevelse vid mötet med handläggarna med hjälp av detta begrepp. Missaktning

handlar enligt Honneth (2003) bland annat om att en individ på en strukturell nivå blir utesluten från de rättigheter som samhället bestämt bör tillfalla hen. Att bli utestängd från dessa rättigheter skulle enligt Honneth betyda att hen inte anses inneha samma nivå av moralisk tillräknelighet som övriga individer (ibid). Nedvärdering, rättsövergrepp samt stigmatisering är exempel på missaktning enligt Heidegren (2009). Dock hävdar Heidegren (2009) att den värsta formen av missaktning inte alltid är en direkt handling mot den enskilde, utan snarare en icke-handling är jag intresserad av att spegla studiens material mot denna teori för att se om det förekommer icke-handlingar i mötet mellan handläggarna och informanterna. Att inte lyssna eller inte se den andre, vilket är ett icke-erkännande, bidrar till ett osynliggörande av individen (ibid). I artikeln ”Osynlighet” skriver Honneth och Margalit (2001) att en individ i sin desperation över att bli sedd hellre blir illa omtyckt än att ingen tycker något om hen alls. Att bli missaktad av de människor, eller det samhälle man lever i, kan enligt Heidegren (2009) leda till skamkänslor, men även en ”helig vrede” där ilskan över det sätt människor bemött en på får löpa fri. Denna ”heliga vrede” använder jag i denna studie för att möjligen förklara den våldsamt som informanterna i denna studie själva vittnar om bland det albanska folket.

4.2 ”De andra”

Jag utgår i min sammanfattning av detta begrepp bland annat från Kamali (2005) och hans definition av ”de andra”. Kamali hävdar att skapandet av ”de andra” är tätt sammankopplat med skapandet av ett ”vi”. Det är endast i motsats till något annat som vi-gemenskapen kan bli tydlig. Dessa två grupper speglas och jämförs med varandra och ”de andra” anses ofta av majoritetssamhället vara en anonym grupp människor vars kultur uppfattas som underlägsen (ibid). Jag väljer att använda detta begrepp för att analysera de kulturella skillnader, och därmed även den kulturella oförståelse, som i vissa situationer enligt informanterna i denna studie verkar uppstå mellan handläggare och dem själva. Det finns även enligt Kamali (2005) en föreställning om ”den goda västerlänningen” i jämförelse med den ”underlägsna icke-västerlänningen”. Denna uppdelning är inte alltid medveten utan kan ligga under ytan och påverka de handlingar vi utför utan att vi är medvetna om det (ibid).

Uppdelningen av ett "vi och dem" är enligt Kamali (2005) även tätt sammankopplat med diskriminering. Enligt Kamali kan diskriminering delas upp ibland annat institutionell- och strukturell diskriminering. Institutionell diskriminering berör de institutioner som är dominerande i ett samhälle och dessa institutioners arbetsformer, rutiner och normer. Den institutionella diskrimineringen är ofta gömd bakom regler och rutiner, detta leder till att handlingar som anses vara normala inom en viss institution kan gömma lager av andrafiering och exkludering. Begreppet institutionell diskriminering kommer jag att använda i min analys för att erbjuda en möjlig förklaringsmodell till varför albanerna i vissa fall upplever sig vara misstrodda tidigt i asylprocessen. Den strukturella diskrimineringen berör istället samhället i stort och dess normer och ordning i de fall där samhället anses på ett avsiktligt vis diskriminera personer som är del av en etnisk minoritet i samhället (ibid). Detta begrepp anser jag vara av intresse för denna studie då handläggare på Migrationsverket inte enbart är en del av en institution utan även är en del av ett samhälle med dessa normer och föreställningar.

För att öka förståelse gällande institutionell och strukturell diskriminering är det enligt Kamali (2005) nödvändigt att se på ämnet genom ett maktperspektiv. Då det även finns inslag av makt ett möte mellan en handläggare och en asylsökande finner jag det relevant även redogöra för både Kamali- och Tesfahuney (2001) tankar kring makt kopplat till begreppet "de andra". De som innehar makt kan kategorisera vilka som tillhör "de andra" och tillskriva dem egenskaper som inte nödvändigtvis är baserat på sanning (Tesfahuney 2001). Tesfahuney (2001) skriver även att vi är benägna att dela upp världen i olika dikotomier: vit-svart, civilisation-barbari, vi- "de andra". Han menar att dikotomier likt dessa har bidragit till upprätthållandet av västs maktposition genom att underordna motsatsen till det vita och civiliserade både politiskt, kulturellt och ekonomiskt (ibid). Den maktobalans jag anar i albanerna och handläggarnas uppfattning om möjligheten till polisskydd ämnar jag att förklara med Tesfahuney (2001) tankegångar. Tesfahuney (2001) skriver även att uppdelningen av ett "de andra" är tätt sammankopplat med känslor av hot. "De andra" står för *vad* som upplevs hotfullt och *vem* som anses hota. Han skriver dessutom att det alltid är väst som anser sig vara hotat av öst (ibid). Detta anser jag vara relevant för denna studie då, som tidigare nämnts, våld även uppkommit som tema i de intervjuer som genomförts i samband med denna studie.

5. Metod

5.1 Metodval

Kvale och Brinkmann (2009) beskriver den kvalitativa metoden som ett redskap för att ta del av andra människors levnadssfär där människors känslor och upplevelser kring ett visst ämne är det centrala. Jag valde i denna studie att använda mig av en kvalitativ metod i form av både en intervjustudie och dokumentstudie. Jag ägnade dock mycket tid i början av min studie åt att fundera kring vilka andra metoder som även skulle kunna besvara mina frågeställningar, då kvalitativa studier med utsatta grupper kan anses problemtaktiskt ur ett etiskt perspektiv (Nygren 2012). Jag ansåg dock den kvalitativa metoden vara bäst lämpad till studiens syfte då forskare som skrivit inom ämnet tidigare till stor del fokuserat på bakomliggande drivkrafter vid hämndaktioner samt hur albanernas liv påverkas i sitt hemland av blodshämnden. Då jag i denna studie var intresserad av att öka min förståelse kring hur handläggare i en svensk kontext resonerar kring blodshämnd, hur albanerna själva ser på sitt möte med Migrationsverket samt hur albanerna ser på sitt liv framåt ansåg jag därför att en kvalitativ ansats i form av intervjuer med albaner i Sverige samt dokument från en svensk kontext. Att kombinera metoder på detta sätt kan enligt Denscombe (2009) ge studien en mer fullständig bild av det område som undersöks.

5.2 Informationssökning

För att hitta relevant information till studien använde jag mig av sökmotorerna: GUNDA, supersök, swepub, Google Scholar samt Nationalencyklopedin. Mina sökord var: Albanien, migration, EU, papperslös, asyl, Sverige, blodshämnd, blood feud, blodsfejd, credibility, asylum, culture och makt. Jag har även tillämpat söktekniker som att skriva asyl* och därmed även inkludera former av ordet som: asylsökande, asylrätt, asylprocess.

5.3 Kontakter

I arbetet med informationssökandet till min studie togs flertalet kontakter med insatta personer i ämnet. Samtliga av dessa kontakter har använts för att komplettera vissa luckor i min bakgrundskunskap samt fungerat som en bakgrund för att bättre förstå det valda forskningsområdet. Jag har inte använt dessa kontakter som informanter i studien och ingen intervju har genomförts.

5.4 Urval

Papperslösa är en grupp som är svåra att komma i kontakt med då de inte finns att hitta i vare sig register, telefonlistor eller inom brukarorganisationer. För att komma i kontakt med mina informanter till intervjustudien såg jag därför ingen annan lösning än att använda mig av kontakter jag redan hade på grund av mitt tidigare engagemang i föreningar och frivilligorganisationer. Dessa föreningar och organisationer möter papperslösa på en daglig basis i de två städer mina informanter för närvarande bor. Jag är medveten om att denna metod för att finna informanter inte är att föredra då det finns en poäng i att inte använda sig av det egna kontaktnätet för att undvika rollförvirring och/eller beroendeställningar (Kvale & Brinkmann 2009). Jag ansåg dock att jag för att komma i kontakt med informanter till denna studie inte hade något annat val. Det kan även anses vara betydande att nämna att jag inte efter uppsatsens publicering bor eller är lokalt engagerad i de frivilligorganisationer någon av informanterna vänder sig till för att få hjälp. Jag anser även att det sociala arbetet drar fördel av att trots vissa svårigheter genomföra studier med människor som inte redan finns i "systemet".

Jag tog därför först kontakt med en alban som lever papperslöst i Sverige som jag själv kommit i kontakt med via mitt engagemang i en frivilligorganisation. Hen var villig att ställa upp på en intervju och hänvisade mig även vidare till ytterligare två informanter. Jag tog även kontakt med en före detta kollega som även hen hänvisade mig vidare till ytterligare två informanter. Om min första kontakt samt min före detta kollega fick positiv respons från de personer de tillfrågade hänvisade de kontakten till mig. Jag skickade sedan ett mejl med information om mig, studien

samt med informanternas rättigheter och betonade i mejlet att deltagandet i studien var frivilligt. Om informanten fortfarande var intresserad av att delta i studien bestämde vi tid och plats för ett möte. Jag har i min studie intervjuat fem informanter i åldrarna tjugo-trettiosex år, tre kvinnor och två män. Det var viktigt att informanterna var albaner som lever papperslöst i Sverige på grund av blodshämnd i hemlandet. Två av mina informanter är även ett gift par. Jag intervjuade hustrun först som sedan senare under studiens gång tog kontakt med mig och erbjöd mig att även intervjuas hennes man. Jag ser det som en styrka i min studie att jag fick möjlighet att spegla deras olika perspektiv på deras situation. Jag är dock medveten om att det även kan finnas eventuella problem med detta, bland annat kan jag anta att mannen och hustrun förmodligen samtalat mycket med varandra om sin situation och att deras historia därmed kan ha sammansmält till en version av verkligheten. Bryman (2011) skriver att antalet intervjuer som behövs för att besvara en frågeställning aldrig går att fastställa men att forskaren kan känna sig nöjd när hen har uppnått en teoretisk mättnad, att mer data inte förändrar resultatet av studien nämnvärt. Trots att jag gärna hade genomfört fler intervjuer kunde jag dock se ett tydligt mönster från de fem intervjuer jag genomförde och därför anser jag att jag i min studie uppnått en viss mättnad gällande intervjustudien.

I dokumentstudien använde jag två dokument, båda tillgängliga för allmänheten via Migrationsverkets databas Lifos, samt fyra domslut gällande blodshämnd i en albansk kontext från Migrationsdomstolen i Göteborg. Dessa dokument används främst för att besvara studiens första frågeställning. Dokumenten från Lifos behandlar möjligheten till skydd från polis vid hot om blodshämnd i Albanien och Kosovo samt kartlägger ländernas rätts- och säkerhetssektor i stort. Dessa dokument är: ”Albanien Rätts- och säkerhetssektorn” (Lifos 2014:06) samt ”Kosovo: Blood feuds and availability of state protection 2010-September 2013” (Kanada. Immigration and refugee board 2013). Jag är medveten om att det kan finnas dokument inom Lifos som möjligtvis motsäger dessa två dokument gällande möjligheten till polisskydd i Albanien och Kosovo. Efter en genomläsning av flertalet dokument på databasen har jag dock inte funnit några dokument som motsäger innehållet i de två dokument jag valt ännu.

Vid min studie av domslut vid Migrationsdomstolen i Göteborg valde jag att göra genomsökningar av migrationsärenden under vissa specifika månader mellan åren 2013-2015. Valet av tidsspann gjordes då jag inte hade någon önskan att skildra detta fenomen över tid eller ur ett historiskt perspektiv utan snarare var intresserad av domslut tagna i relativt aktuell tid. Urvalet skedde under två besök vid Migrationsdomstolen vid Förvaltningsrätten i Göteborg. Jag använde sökordet ”asyl” då denna rubrik var den smalaste rubrik som fanns att tillgå gällande migrationsärenden. Min urvalsprocess gick till så att jag läste igenom de asylärenden gällande blodshämnd i en albansk kontext som framkom under min genomsökning. De ärenden som berörde de mest ”renodlade” fall av blodshämnd valde jag sedan att använda mig av till dokumentstudien, det vill säga de fall där så få andra faktorer förutom blodshämnden fanns med i bilden. Av de fyra domslut jag valde var två från år 2013 och två från år 2015. Dessa fyra domslut hade domstolsnummer: 1996-15; UM 2511-13; UM 6180-13; UM 1561-15.

Jag hittade inga ärenden gällande blodshämnd i en albansk kontext där de enskilda asylsökande fått ett positivt utfall, detta säger dock inte att det inte finns de som fått sin överklagan beviljad. Ett domslut från Migrationsdomstolen består av olika delar, jag valde att i denna studie enbart fokusera på den del i domslutet där Migrationsverket, via handläggare, redogör bakgrunden till den asylsökandes fall samt motivering till handläggarnas beslut om avslag av den enskildes asylansökan. Därför hävdar jag att jag i de fyra fall som studerats har haft möjlighet att bilda mig en uppfattning kring hur de enskilda handläggarna i respektive fall resonerat sig fram till beslutet om ett avslag på asylansökan.

5.5 Datainsamlingsmetod och genomförande

Jag genomförde i min intervjustudie fem semistrukturerade intervjuer (Bryman 2011) där jag i den intervjuguide som sammanställdes grupperade mina frågor under olika teman. Jag var sedan under intervjuernas gång flexibel i mitt användande av denna intervjuguide då jag ansåg att informantens egen berättelse i stor grad skulle få styra intervjuens utveckling. Att jag gjorde detta val visade sig senare i studien vara av stor vikt då jag sedan valde att analysera mitt intervjumaterial utifrån av en hermeneutisk ansats där informantens tankar och

upplevelser är en central del (Westlund 2015). Jag spelade in samtliga intervjuer och transkriberade dem sedan direkt efter intervjutillfället, allt för att jag enklare skulle minnas stämningar och gester som inte dokumenterats via min inspelning. Jag kommer nedan redogöra för de utskriftskonventioner jag använt mig av, jag har hämtat inspiration till dessa från Bryman (2011) samt Kvale och Brinkmann (2009).

(...) - Utelämnande av text

(.) - Kort paus

Kursiv text – Betoning

[Skratt] - Mina observationer eller tillägg

(PAUS) - Längre paus

He::j – Heeeej

Ex: (mm) (aha) - Mina tillägg i informantens tal

(min översättning) - Dessa är de citat jag valt att översätta från engelska till svenska.

Vid varje intervjutillfälle var det enbart jag och informanten i rummet. Detta bidrog till att maktbalansen inte blev alltför påtaglig. Vid valet av plats för intervjuer var jag tydlig med att jag ville göra det så smidigt som möjligt för mina informanter, samtidigt som jag var noggrann med min egen säkerhet. Vid två av intervjuerna skedde intervjun på en offentlig plats med möjlighet till ett eget rum där vi kunde prata ostört. Tre av intervjuerna genomfördes i informanternas hem, detta beroende av att informanterna hade barn att ta hand om hemma.

5.6 Analysmetod

Jag har vid analysen av mitt intervjumaterial noggrant läst igenom de fem intervjuer jag transkriberat och i ett första steg delat in det transkriberade materialet i olika teman och rubriker baserat på vad jag ansåg mig uppfatta genom min läsning av materialet. Exempel: ”Om livet i Kosovo”, ”mötet med Migrationsverket”, ”albansk kultur”. Jag gick sedan in under dessa rubriker och kodade materialet med de begrepp jag tyckte mig se. Exempel på begrepp: ”Social kontroll”, ”missaktning”,

”traditionens makt” och ”öförståelse”. Jag har i min studie använt mig av ett induktivt angreppssätt (Bryman 2011) där jag i ljuset av mitt material applicerat teorier till min data för att förklara det funna fenomenet.

Jag har som tidigare nämnt analyserat det material jag samlat in vid intervjustudien med en hermeneutisk ansats. Enligt Westlund (2015) är den hermeneutiska metoden lämplig att använda när syftet i en studie är att närma sig informanternas *egna* upplevelser av det valda ämnet. Min önskan med detta val av analysmetod var att i enighet med Westlunds (2015) tankar om hermeneutiken stå mellan informanten och läsaren och erbjuda möjliga förklaringsmodeller. Det finns enligt Westlund (2015) ingen förbestämd arbetsmodell för hur en hermeneutisk metod ska användas, detta då författarens personliga förståelse för ämnet ofta påverkar förståelsen av det insamlade materialet (ibid). Det har därför varit viktigt för mig att redogöra för min förståelse tidigare i studien. Jag antar dock en riktning åt en existentiell inriktad hermeneutisk ansats där jag som författare med hjälp av inlevelseförmåga och känslor försökte förstå vad personerna bakom mitt material menade med det som sas (ibid).

De dokument jag valt att använda mig av i studiens dokumentstudie analyserade jag med hjälp av en innehållsanalytisk metod. Innehållsanalysen är enligt Denscombe (2009) ett bra hjälpmedel då författaren vill analysera just *innehållet* i ett dokument. Vid en innehållsanalys är det vanligt att författaren letar efter kategorier och koder i texten för att sedan analysera de koder och kategorier som framkommit bland annat gällande enheternas frekvens samt förhållande till andra enheter (ibid). Vid analysen av dokumenten i denna studie följde jag den ovan nämnda formen och hittade kategorier likt: ”Hänvisning till polisskydd” samt ”ifrågasättande av sannolikhet”. En innehållsanalys ger enligt Denscombe (2009) författaren en uppfattning om bland annat vilka åsikter som finns att skymta i texten, samt de prioriteringar som görs (Denscombe 2009), detta var något jag ansåg ligga nära studiens syfte och frågeställningar.

5.7 Reliabilitet och validitet

Reliabiliteten i min studie grundar sig i hur pass trovärdig studien anses vara (Kvale & Brinkmann 2009). För att kunna avgöra detta krävs att jag i min studie är transparent och tydlig i de överväganden jag gjort (ibid). Därför väljer jag här att redogöra för min hantering av de citat jag redovisar i min studie. För att öka läsbarheten och förståelsen i de citat som redovisas i min analys har jag valt att i vissa fall omarbete ord eller viss meningsbyggnad. Jag har dock varit noggrann med att hålla mig så nära ursprungstexten som möjligt. I den intervjun där intervjun genomfördes på engelska har jag gjort en övervägning och valt att av läsbarhetsskäl översätta dessa citat till svenska, jag skriver dock ”min översättning” efter varje citat som ursprungligen varit på engelska. En viktig del när reliabilitet avgörs är huruvida min studie skulle kunna reproduceras. Detta anser jag vara möjligt då jag använt mig av samma intervjuguide vid varje intervjutillfälle samt att jag i en bilaga (Bilaga 2) till studien bifogar intervjuguiden för att öka möjligheten för någon annan att göra en liknande undersökning och komma fram till liknande resultat. Då de dokument jag använt från Lifos och Förvaltningsrätten finns tillgängliga för allmänheten finns det goda förutsättningar för att även reproducera studier kring detta ämne med dessa dokument ur synpunkt.

Att validera en studie är något som bör göras under hela studiens gång för att kontrollera studiens trovärdighet, rimlighet och tillförlitlighet (Kvale & Brinkmann 2009). Validiteten i en studie avgörs om jag mäter det jag antagit mig att mäta (ibid). Det är möjligt att det som redovisas i min studie inte är ”sanningen” om det som händer i Albanien och Kosovo eller hur det är att leva som papperslös i Sverige. Det är dock mina informanternas berättelse och det var den jag var intresserad av att mäta. För att försäkra mig om att min studie är valid har jag under studiens gång reflekterat ensam, men även med min handledare kring mitt material för att undvika att mina egna tolkningar och preferenser fått ta allt för stor plats.

Enligt Denscombe (2009) är ett dokumentets validitet något som i en studie måste fastställas. Detta görs genom att säkerställa dokumentets autenticitet, trovärdighet, representativitet samt innebörd. Autenticiteten i ett dokument avgörs om dokumentet kan anses vara äkta och ursprungligt (ibid). Då jag tagit samtliga dokument direkt från dess ursprungliga hemvist anser jag sannolikheten att de

skulle vara förfalskade eller dylikt är relativt liten. Ett dokumentets trovärdighet avgörs bland annat av vilket syfte dokumenten skrev i samt vilken status författaren till dokumenten har (ibid). Då dessa dokument är skrivna av viktiga organ i samhället i syfte att redogöra för information samt dokumentera beslut anser jag att de dokument som valts i denna studie kan anses trovärdiga. Enligt Denscombe (2009) är det även av betydelse att de dokument som används kan anses vara representativa för sitt slag samt anses vara fullständiga och utan redigeringar. Jag anser att de dokument jag valt kan anses vara samtliga av ovan uppräknade krav. Denscombe (2009) skriver även att innebörden i de dokument som analyseras ska vara lätt att uppfatta samt entydig. Detta anser jag att de dokument jag valt lever upp till i varierande grad. De otydligheter som enligt mig förekommer i dessa dokument diskuterar jag dock kring i analys- och diskussionsdelen senare i studien.

5.8 Generaliserbarhet

Generaliserbarheten i min studie kan mätas genom att se huruvida min studie berör enbart de fem informanter jag intervjuat eller de albaner i de fyra domslut jag analyserat, eller om den även skulle kunna gälla för alla albaner som söker asyl i Sverige (Kvale & Brinkmann 2009). Då jag valt ett kvalitativt anslag i min studie är möjligheten att generalisera begränsad (ibid). Att jag även behövt använda mig av delvis egna kontakter försvagar även min generaliserbarhet. Det finns dock en viss grad av generaliserbarhet i min studie då det borde anses rimligt att tänka att de informanter jag intervjuat samt de handläggare som citeras i analysen i de domslut jag valt alla styrs av lagar, kulturer och strukturer som inte nödvändigtvis är unika för just dem utan möjligtvis även kan vara liknande för andra som flyr eller som arbetar som handläggare.

5.9 Etiska överväganden

Enligt Kvale och Brinkmann (2009) bör etiska frågor vara närvarande under hela studiens gång. Då jag i min studie även har valt att studera en grupp som i och med sin juridiska status befinner sig i en utsatt position har de etiska frågorna varit

särskilt aktuella under min studie. Med tanke på detta ämnade jag därför i de intervjuer som genomfördes att inte ställa frågor av alltför personlig karaktär. Jag fokuserade istället på frågor kring asylprocessen, hemlandet, kultur och liknande ämnen. Jag är medveten att vissa frågor hade en antydning av personlig karaktär, detta var dock något jag ansåg vara oundvikligt för att kunna besvara mina frågeställningar samt för att inte själv framstå som statisk eller ”omänsklig”.

Jag var även noggrann med att fråga informanten innan vi bestämde oss för att genomföra en intervju vilket språk hen kände sig mest bekväm att genomföra intervjun på. Fyra av informanterna pratade helst svenska och en informant föredrog att prata engelska. Jag är medveten om att det kan finnas med en maktaspekt i att jag i fyra av de fem intervjusituationerna pratat mitt modersmål samtidigt som mina informanter pratade sitt andra, ibland tredjespråk. Jag är även medveten om att deras svar med stor säkerhet hade varit längre och mer nyansrika om de hade fått prata albanska under intervjuerna. Samtliga av mina informanter har dock bott och levt i Sverige under flertalet år och använder svenska för att ta sig fram i sin vardag: i mötet med förskola, skola och i vissa fall även arbete.

I den intervju där intervjun genomfördes på engelska upplevde jag situationen aningen mer jämlik då vi båda pratade vårt andraspråk. Samma gäller dock för denna informant, engelska är det språk hen använder sig av för att göra sig förstådd i mötet med samhället och därför ett språk hen är van att prata. Språket uttrycktes aldrig som något problem från informanternas sida och under intervjuerna har språket flutit på bra i alla intervjuer utom i en där språket kunde upplevas som ett hinder. I en sådan situation har jag dock varit noggrann med att ställa förtydligande följdfrågor samt valt att inte använda de delar av materialet där jag varit osäker på innebörden i berättelsen. Att använda tolk var något jag noggrant övervägde innan jag påbörjade mitt insamlade av data. Mina egna erfarenheter av att använda tolk har dock varit av varierad grad då maktperspektivet då kan bli än tydligare samt att valet av tolk har en stor inverkan på hur samtalet fortlöper. Jag anser därför att mitt val att prata svenska eller engelska med mina informanter utan tolk fungerade bra.

Gällande de dokument jag valt att analysera finns det färre etiska svårigheter då samtliga dokument är offentliga och finns tillgängliga för allmänheten. Jag kommer dock att nämna vissa punkter under kommande rubriker där jag ur en etisk

synvinkel reflekterar över de eventuella svårigheter som kan ha funnits vid användandet av de utvalda dokumenten. Jag väljer nedan att utgå från Vetenskapsrådets (2015) fyra etiska principer för att redovisa mina etiska ställningstaganden i min studie, samt framställningskravet.

5.9.1 Informationskravet

Informationskravet ställer krav på forskaren att tydligt informera informanterna om syftet med studien, informanternas del i studien samt under vilka villkor informanterna deltar (Vetenskapsrådet 2015). Jag var noggrann med att ge varje informant i studien ett informationsbrev som beskrev vem jag är, vad syftet med studie var, vilka teman intervjufrågorna skulle komma att beröra samt vilka rättigheter hen hade som deltagare i studien. Informanterna informerades om deras möjlighet att avbryta intervjun när de helst ville, att deltagandet var frivilligt samt att de inte behövde svara på alla frågor om de inte ville. Jag upprepade även innehållet i informationsbrevet innan varje enskild intervju. I två fall skickade jag även informationsbrevet på både engelska och svenska, allt för att försäkra mig om att informanten hade möjlighet att tillgodogöra sig informationen. Informationsbrevet är bifogat som bilaga till studien under ”Bilaga 1”.

Vad gäller de dokument jag valt fanns det ingen möjlighet för mig att informera de inblandade i dokumenten att jag tänkte analysera deras domslut eller rapporter i denna studie då jag inte hade tillgång till relevanta personuppgifter. Jag gjorde dock en bedömning tillsammans med min handledare att det ur en etisk synvinkel var försvarbart då mycket lite information delges angående albanerna i domsluten samt att Lifos dokument snarare berör en myndighet än enskilda personer.

5.9.2 Samtyckeskravet

Jag försäkrade mig om att mina informanter gett mig sitt samtycke till sitt deltagande i intervjustudien både vid en första kontakt men även innan intervjuns start. Jag anser därför att jag har levt upp till vetenskapsrådets krav på samtycke (Vetenskapsrådet 2015). Informanterna fick även skriftlig och muntlig information om att de kunde avbryta sin medverkan i studien närhelst innan

studien publicerades, samt att detta inte skulle innebära några negativa konsekvenser för dem. Gällande dokumentstudien hänvisar jag till det resonemang jag för under rubriken ovan.

5.9.3 Konfidentialitetskravet

Då mina informanter i intervjustudien lever gömda i Sverige var konfidentialitet av stor vikt i arbetet med denna studie. Jag har därför gett mina informanter fingerade namn och för att eliminera risken för informanterna att bli igenkända av någon de känner har fingerade jag vissa delar av deras uppgifter och historier som jag inte ansåg påverkade poängen i deras berättelser nämnvärt (Vetenskapsrådet 2015). Jag var även noggrann med att radera inspelat material från min telefon så fort jag lagt dem i en gömd fil på min dator samt att jag kommer att radera allt intervjumaterial när studien är färdig. De personer som skildras i de domslut jag analyserar gav jag även fingerade namn i form av en första bokstav.

5.9.4 Nyttjandekravet

Enligt vetenskapsrådets etiska regler får det material som samlats in under studiens gång endast användas för forskningsändamål (Vetenskapsrådet 2015). Detta är något jag levt upp till då mitt material endast använts till studien för att sedan raderas. Jag kommer även att skicka ett exemplar av studien till samtliga informanter för dem att ta del av. För den informant som mestadels pratar och läser på engelska kommer jag även bifoga en sammanfattning av studien på engelska där jag redogör för resultaten i studien. Att delge de personer som berörs av dokumentstudien resultatet i denna studie är med tanke på tidigare nämnda svårigheter omöjligt. Jag anser dock att de individer som gestaltas i analysen av domsluten indirekt kan dra fördel av denna studie då studien lyfter den problematik och den situation dessa individer hävdar sig stå i. De handläggare som gjort avgörandet i domsluten är även de anonyma och jag har därför ingen möjlighet att delge dem studiens resultat. Studien kommer dock att finnas publicerad, något som gör det möjligt för handläggare generellt att ta del av studiens förtjänster.

5.9.5 Framställningskravet

Det är enligt Nygren (2012) viktigt i en kvalitativ forskning försäkra sig om att framställandet av informanterna i en studie inte kan komma att skada dem på något vis efter studiens publicering. För att svara upp emot framställningskravet har jag läst min studie rakt igenom med speciellt fokus på hur jag i studien framställer de albaner jag gestaltat. Efter att ha läst igenom min text med detta fokus kunde jag konstatera att de eventuella generaliserande karaktärsdrag jag i vissa fall beskriver är direkta citat från informanterna själva där de beskriver sitt eget folk. Jag anser inte att jag förstärkt dessa bilder i onödan. Vad gäller handläggarna på Migrationsverket där deras skriftliga uttalanden via de avgöranden de bifogat till migrationsdomstolen analyseras kan det anses vara desto mer problematiskt ur en etisk synvinkel. Det skulle kunna vara så att handläggarnas i vissa fall i studien framställas som exempelvis okunniga om albanernas situation, detta kan anses problematiskt då jag inte haft möjlighet att fråga dem om de önskar deras skriftliga utredning vara en del av denna studie. Jag anser dock att de handläggare som gör bedömningar inom en myndighet likt Migrationsverket behöver vara beredda att bli kritiskt granskade, samt att det faktum att dessa dokument är offentliga handlingar gör studien etiskt försvarbar.

5.10 Metodkritik

Jag anser själv att min studie hade fått ett större djup om jag även hade haft möjlighet att genomföra intervjuer med handläggare på Migrationsverket gällande deras resonemang kring de asylsökande albaner som flyr från blodshämnd. Detta ansåg jag dock vara tidsmässigt ogenomförbart. Möjligt är även att jag vid ett annat val av metod hade kunnat undersöka ett något bredare fält. Detta var dock inte något jag ansåg vara syftet med min studie.

Det går även att vara kritisk mot att de intervjuer jag genomförde skiljde sig tidsmässigt mellan varandra, den kortaste intervjun varade i cirka tjugo minuter och den längsta i cirka en timme och trettio minuter. Detta kan ses som problematiskt då jag kan anses ha fått ett ojämnt material. Jag hävdar dock att det var viktigt för mig av etiska skäl att vara lyhörd för hur pass länge informanterna kände sig

bekväma i att befinna sig i intervjusituation samt att jag inte anser att kvalitén på materialet nödvändigtvis definieras av kvantiteten. Det går också att vara kritisk mot att jag som västerländsk har försökt förstå de eventuella kulturella olikheter som kan ligga bakom att handläggare och asylsökande ibland inte möts.

Jag ser även kritiskt på vad informanterna i intervjustudien fått ut av att delta i denna studie. Det går vid en genomläsning av materialet från de fem intervjuerna att ana en viss terapeutisk dimension i samtalen, detta skulle kunna skapa en önskan hos informanterna att möjligtvis vilja fortsätta kontakten efter att studien avslutats. Jag anser dock att jag varit mycket tydlig i mötet med informanterna gällande hur långt vår relation har möjlighet att sträcka sig. Flertalet av informanterna har även uttryckt en tacksamhet över att ha fått dela med sig av sin historia, samt sett en personlig vinning i deltagandet då många av informanterna uttryckt en önskan om att albaners situation ska uppmärksammas.

6. Resultat och analys

I denna analys varvas resultat från intervjuer, material från två dokument från Lifos, material från fyra dokument av Migrationsverkets bedömningar vid fyra asylansökningar, tidigare forskning samt den teori som tidigare presenterats.

Resultaten i studien har sammanställts på det vis att frågeställningarna få tjäna som huvudrubriker där sedan underrubriker skapats till varje frågeställning.

6.1 Presentation av informanter

Analysen inleds med en presentation av informanterna i intervjustudien.

”Sara” – Trettiofyre år och Kosovoalban. Sara flydde för tre år sedan från Kosovo tillsammans med sin då femåriga son till Sverige. Efter två månader i Sverige födde Sara en dotter. Sara och hennes barn flydde från Kosovo på grund av att de var (och är) dödshotade och inte längre kunde röra sig utanför sitt hem i Kosovo efter att Saras bror dödat två personer och skadat ytterligare en person i en blodshämndsaktion. Sara och hennes två barn har alla fått avslag på sin asylansökan från samtliga instanser i Sverige och lever nu papperslöst i Sverige.

”Adrian” – Trettiosex år. Adrian flydde med sin familj från Albanien på grund av blodshämnd. Blodshämnden började med att Adrian hamnade i en skottlossning där en man sköt mot Adrians familjs hus. Adrian sköt då tillbaka mot mannen och mannen dog. För detta satt Adrian åtta år i fängelse i Albanien. Efter att Adrian avtjänat sitt straff flydde han och hans fru till Sverige. De lever fortfarande under dödshot från den avlidna mannens familj. Innan blodshämnden arbetade Adrian i Grekland och ägde ett hus i norra Albanien.

”Helena” – Tjugosex år. Fru till Adrian. Gifte sig med Adrian efter att han avtjänat sitt fängelsestraff i Albanien. Helena flydde med Adrian till Sverige då även hon på grund av Adrians situation lever under dödshot från den avlidne mannens familj. Tillsammans har de fått två barn i Sverige. Adrian och Helena lever nu som papperslösa i Sverige.

”Mikael” – Tjugo år. Mikael flydde från Albanien med sin familj år 2011 då de på grund av blodshämnd var utsatta för dödshot i Albanien. Familjen fick avslag på sin ansökan om asyl år 2012 och har nu levt som papperslösa i Sverige sedan dess.

”Maria” – Tjugosju år. Maria lämnade Albanien när hon var gravid i sjunde månaden. Hon flydde tillsammans med sin man och deras gemensamma dotter. De flydde Albanien på grund av en blodshämnd som gjorde att Marias man inte längre kunde lämna huset. Blodshämnden fick sin början i att brodern till Marias man sköt en man ur en annan familj. Efter detta kunde inga män i broderns släkt längre vistas utomhus. Maria var även själv rädd för sitt liv och behövde försörja familjen själv då hennes man inte längre kunde arbeta. Efter att de fått avslag på sin ansökan om asyl lever de nu som papperslösa i Sverige.

Samtliga av informanterna har vänt sig till medlare i sitt hemland för att lösa den föreliggande blodshämnden, de uppger dock att släkten de står i en blodshämnd med valt att fortsätta hämndaktionerna.

6.2 Frågeställning 1

Hur har handläggare på Migrationsverket resonerat i fall där de gett avslag på asylansökningar gällande blodshämnd enligt Kanun?

För att svara på denna frågeställning använder jag mig av de dokument jag valt att tillämpa i studien. De dokument från Lifos som presenteras nedan redovisas för att få en ökad förståelse för den information handläggarna på Migrationsverket har tillgång till gällande blodshämnd samt länderna Albanien och Kosovo, vilket jag hävdar kan komma att påverka handläggarnas resonemang gällande de asylsökande albanernas möjligheter till uppehållstillstånd i Sverige.

6.2.1 Dokument 1: Albanien Rätts- och säkerhetssektorn

Utredningen Lifos (2014) utförd åt Migrationsverket ämnar undersöka kvalitén på Albaniens rätts- och säkerhetssektor. Fokus i utredningen ligger på de myndigheter som har en direkt inverkan på medborgarnas säkerhet såsom: polis, åklagare och

domstolar. Som ett komplement till detta har Lifos även skrivit en omfattande rapport angående blodsfejder i Albanien. Denna rapport har jag i stort redogjort för i bakgrunden av denna studie under kapitlet ”Leke Dukagjini Kanun 2.5”. Det finns med andra ord en stor mängd information för handläggarna att hämta från Lifos databas angående detta ämne. I rapporten rörande Albaniens rätts- och säkerhetssektor framkommer flertalet brister i den albanska polisens tillvägagångssätt vid hantering av fall gällande blodshämnd. Befolkningen i landet tycks bland annat mycket sällan vända sig till polisen för skydd, detta anses bero på polisens begränsade kapacitet samt att fängelsestraff inte alltid anses vara tillräckligt för att återställa en familjs heder enligt Kanun, därav har polisens insatser inte den effekt på blodshämnd som önskas. Korruption och övergrepp mot enskilda är även två orsaker till att flertalet källor vittnar för Lifos om ett bristfälligt polisskydd i landet. Lifos redogör även i denna rapport om ”allvarliga brister” i polisens hantering av brott relaterade till blodshämnd (2014:06).

6.2.2 Dokument 2: Kosovo: Blood feuds and availability of state protection

Lifos hänvisar till denna rapport som Kanadas motsvarighet till det svenska Migrationsverket genomfört mellan åren 2010-2013 gällande möjlighet till statligt skydd undan blodshämnd i Kosovo. Det finns enligt talespersonen för OSCE-missionen⁶ i Kosovo inga institutioner som hanterar problematiken kring blodsfejder i landet. Det konstateras även att i de fall av blodshämnd där polis kopplats in har denna inte reagerat i enighet med lagen och framför allt har hot om hämnd inte tagits på allvar. Det framkommer även av rapporten att det är vanligt förekommande att polisen i Kosovo inte vill blanda sig i blodsfejder på grund av risk för den personliga säkerheten. Det tycks även vara så att polisen vid önskan om polishjälp enbart kan erbjuda en viss ökad patrullering i det aktuella området. Det konstateras dock att de som begår mord för blodshämnd i de allra flesta fall blir dömda enligt samma lagar som övriga mord i Kosovo (Kanada. Immigration and refugee board 2013).

---

⁶ OSCE-mission i Kosovo arbetar bland annat för mänskliga rättigheter, yttrandefrihet samt mot diskriminering i Kosovo (OSCE Organization for Security and Co-operation in Europe u.å.)

6.2.3 Sammanfattning av dokument 1 och 2

Innehållet i dessa dokument tyder på att det finns relativt stor tillgång till information gällande blodshämndens effekter och de möjligheter till skydd som finns att tillgå inom Albanien och Kosovo för handläggare på Migrationsverket. Den information Lifos ger tycks vara att det finns skydd mot blodshämnd, men att detta skydd sällan svarar upp mot de behov som finns. Det borde alltså inte föreligga några direkta tvivel från Migrationsverkets sida om att blodshämnden förekommer i dessa länder samt att den kan ha förödande konsekvenser för den enskilde.

6.2.3 Fyra domslut vid Migrationsdomstolen i Göteborg

För att få en förståelse för hur handläggare på Migrationsverket resonerar i ärenden som berör blodshämnd ur en albansk kontext sammanfattar jag nedan de fyra domslut jag i metoden presenterat. Observera att det som sägs i dessa sammanställningar är den del där handläggare på Migrationsverket gjort en första bedömning som i samtliga fall lett till ett avslag av den enskildes asylansökan.

6.2.3.1 Mål nr: 1996-15

A ansöker om asyl i Sverige då hon uppger sig vara hotad till livet i Albanien på grund av blodshämnd. Blodshämnden ska ha startat när hon valde att vittna mot sin före detta man i domstolen. Hon hävdar att hennes före detta mans familj nu är ute efter att hämnas henne för detta.

Handläggarens bedömning: Migrationsverket anser inte att A på ett tillräckligt tydligt vis underbyggt att det skulle röra sig om blodshämnd i hennes fall samt att ”framtida hot av enskilda personer” är en uppgift för den albanska myndigheten att skydda A mot. De konstaterar även att Albanien är en stat som har ett ”rimligt myndighetsskydd”.

6.2.3.2 Mål nr: UM 2511-13

Det gifta paret K och C ansöker om asyl i Sverige på grund av att en blodshämnd föreligger mellan deras familj samt ytterligare en familj. På grund av ett missförstånd tror den andra familjen att K varit inblandad i ett mord på en medlem i deras familj, något K samt polisen i Albanien nekar till. K vågar nu inte lämna huset då medlemmar ur den andra familjen vid flertalet tillfällen kommit till parets område för att leta efter K. C är även rädd för att vistas ute då hämndaktioner ibland även kan riktas mot kvinnan i familjen om mannen på grund av rädsla inte lämnar huset.

Handläggarens bedömning: Då K och C har styrkt sitt medborgarskap i Albanien anser Migrationsverket att deras ärende är ett fall för Albaniens polis som ”generellt sätt har viljan” att hantera ärenden likt dessa. Då K och C inte sökt hjälp från polisen i Albanien anser Migrationsverket att de inte använt alla möjligheter till skydd från sitt hemland. De anser även att K och C ha en svag bevisning gällande det faktum att det skulle förekomma en blodshämnd i deras släkt. De har inte heller ”gjort sannolikt att det finns en konkret hotbild mot dem”.

6.2.3.3 Mål nr UM 6180-13

R ansöker om asyl i Sverige då han hävdar att han vid ett återvändande till Albanien kan komma att tvingas hämnas sin kusins död i en blodshämnd, eller själv bli mördad i den pågående blodshämnden. R har inte vänt sig till polisen i Albanien, detta för att polisen enligt R är korrupt och inte kan erbjuda honom skydd, samt på grund av att han mottagit hot från den andra släkten att inte anmäla händelsen.

Bedömning: Migrationsverket hävdar att det finns ”tillfredsställande myndighetsskydd i Albanien” Då R inte heller vänt sig till myndigheterna i Albanien för att söka skydd anser Migrationsverket att han inte gjort vad som krävs för att erbjudas internationellt skydd. ”Han har inte gjort sannolikt att hemlandsmyndigheterna saknar vilja eller förmåga att erbjuda honom skydd”.

6.2.3.4 Mål nr: UM 1561-15

M och hans fru L ansöker om asyl i Sverige då de av olika anledningar inte känner sig trygga i Kosovo. En av anledningarna är en pågående blodshämnd. Det hus M bodde i blev år 2007 nedbränt och M kopplar detta till en pågående blodshämnd som härstammar från hans far då fadern hamnade i slagsmål med en av tre bröder. Dessa tre bröder vill nu, enligt M själv, döda M för att på så vis hämnas vad fadern till M gjorde mot dem. M har tidigare stött på en av bröderna där brodern hotade M till livet samt sa att de skulle våldta L. När M har försökt polisanmäla dessa incidenter har polisen i Kosovo sagt åt honom att ”vänta och se vad som händer”. Efter detta tog M ingen mer kontakt med polisen då han ansåg detta vara lönlöst. L är även gravid och både L och M saknar arbete samt bostad i Kosovo.

Bedömning: Migrationsverket anser att kopplingen M gör mellan incidenterna och blodshämnden inte är sannolik och att de är ”egna ogrundade spekulationer”. M anses inte heller ha uttömt det inhemska skyddet från Kosovos myndigheter. Handläggaren på Migrationsverket anser att det ”är uppenbart” att M och L saknar skäl till asyl i Sverige samt att polisen i Kosovo har ”vilja och förmåga att skydda sina medborgare mot kriminalitet”.

6.2.4 Analys av det presenterade materialet

Genom den dokumentstudie jag gjort av dessa fyra ärenden från Migrationsdomstolen har jag, då handläggarnas svar i dessa fall enligt mig liknar varandra i stor grad, fått en viss uppfattning av hur Migrationsverket resonerar när de handlägger fall gällande albaner som flyr från blodshämnd. Det tycks vara så att handläggare på Migrationsverket, trots att de via Lifos förefaller ha möjlighet att vara insatta i problematiken kring blodshämnd i Albanien och Kosovo, både vad gäller hur situationen påverkar individens liv samt de begränsade möjligheterna till polisskydd i hemlandet, ändå anser att albanerna i de fyra domsluten inte är aktuella för att erbjudas skydd i Sverige. Utifrån min tolkning är det vissa punkter som är avgörande för utgången i dessa ärenden.

Enligt Lifos, och albanerna i domsluten, finns det stora brister i polisväsendet i dessa länder där polisen bland annat inte tar hot om blodshämnd på allvar samt

uppvisar bristande förmåga att upprätthålla lagen. Trots detta väljer Migrationsverket att hänvisa till dessa länders polisskydd för att motivera beslut om avslag på asylansökan från albanerna i de domslut jag studerat. Under rubrik 6.2.3.3 förklarar R att han inte anser det vara behjälpligt i hans situation att vända sig till polisen då han hävdar att denna är korrupt och inte har möjlighet att erbjuda honom skydd. Den analys R här gör låter enligt mig mycket lik den Lifos även gör av situationen i dessa länder. Handläggaren på Migrationsverket i detta fall hävdar trots detta att den enskilde inte ”uttömt det inhemska skyddet” i sitt hemland. De ifrågasätter alltså varför den enskilde inte använt sig av polisens skydd, trots att Lifos gett handläggarna information om polisens förhållandevis bristande intresse i dessa fall. Det tycks med andra ord finnas en meningsskillnad mellan handläggarna och de asylsökande albanerna gällande möjligheten till polisskydd i dessa länder.

Ett moment tjugotvå tycks uppstå där ord står mot ord. Frågan är dock om dessa ord väger lika tungt? För att utgå från Kamali (2005) och hans tankar om den uppdelning som ibland sker mellan ett ”vi” och ett ”dem” finns det anledning att tro att handläggarna på Migrationsverket ingår i ett ”vi” medan de asylsökande albanerna kategoriseras som ”de andra”. Detta baserar jag på den skillnad i nationalitet, språk, kultur och livssituation som kan antas föreligga mellan majoriteten av handläggarna och albanerna, samt att handläggarna med större sannolikhet ingår i ”majoritetsgruppen” vid tillfället för handläggandet av dessa ärenden än albanerna. Tesfahuney (2001) menar att det vid skapandet av *dikotomier* likt ”vi” och ”dem” även finns utrymme för ojämlikheter i makt då dikotomier likt denna länge bidragit till maktobalans genom att upphöja ”viet” i jämförelse med ”de andra”. Detta kan möjligtvis bidra till att handläggarnas åsikt om polisens kapacitet väger tyngre än albanernas. Kamali (2005) poängterar även att denna uppdelning inte alltid är medveten utan kan ligga under ytan och påverka de val vi gör utan att vi är medvetna om det.

De handläggare på Migrationsverket som handlagt de ärenden jag analyserat har även vid flertalet tillfällen uttryckt att den enskilde inte ”gjort sannolikt” att problematiken de vittnar om skulle röra sig om blodshämnd. Handläggarna säger även vid olika tillfällen att det påstådda hotet om hämnd är ”egna ogrundade spekulationer” och inte anses vara ”sannolika”. Thomas (2006) hävdar även i sin forskning gällande trovärdighetsbedömningar inom EU och Storbritannien att det

finns en stor risk vid handläggning av asylärenden att handläggare analyserar trovärdigheten i den asylsökandes berättelse utifrån en västerländsk kontext. Vad som anses sannolikt i en kontext och kultur är inte per automatik sannolikt för en annan människa i en annan kontext. Jag kan med andra ord se liknande tendenser i denna studie som de Thomas (2006) kommer fram till.

Med tanke på 4 kap 1 § Utlänningslagen gällande ”övrigt skyddsbehövande” går det enligt mig att även fundera kring huruvida albanerna i dessa domslut verkligen inte känner en ”välgrundad fruktan att utsättas för allvarliga övergrepp”? Det går även att problematisera det faktum att exempelvis L och M som presenteras under rubrik 6.2.3.4 inte anses ingå i kategorin ”särskilt ömmande omständigheter” (5 kap 6 § Utlänningslagen) trots att de båda, utöver det hot de vittnar om, även saknar arbete och bostad i Kosovo samt att L enligt uppgift är gravid. Då ett *rättsligt erkännande* enligt Heidegren (2009) bland annat innebär att individen upplever sig ha liknande tillgång till bestämmelser och lagar i samhället som övriga individer ifrågasätter jag därför om det finns en anledning att tro att albanerna i dessa domslut verkligen blir tilldelade ett rättsligt erkännande ur denna definition av begreppet.

6.3 Frågeställning 2 och 3

Under denna rubrik besvaras både frågeställning två och tre:

Hur beskriver informanterna sitt möte med handläggare på Migrationsverket?

Om det funnits svårigheter i detta möte, vad kan i så fall ha legat till grund för dessa?

Jag vill i denna del av analysen fokusera på det bemötande de asylsökande albanerna upplever sig fått i mötet med handläggare på Migrationsverket och vad som framkommer i dessa möten. Det material som analyseras under denna rubrik baseras mestadels på den intervjustudie som genomfördes.

6.3.1 Oenighet angående möjligheten till skydd i hemlandet

Då frågan om polisskydd är en central fråga i denna studie anser jag det även vara väsentligt att redogöra för vad informanterna från intervjustudien nämnt angående vad handläggarna sagt till dem angående deras möjligheter till polisskydd inom sitt hemland. Samtliga informanter i denna studie vittnar om att Migrationsverket vid tillfället för asylansökan svarat att informantens hemland är ett säkert land för dem att bo i. Sara beskriver det såhär:

Sara - De [handläggare på Migrationsverket] frågade: "För vad kommer du hit?" Och jag berättade att "Det är för att vi har en blodshämnd där [i Kosovo] och vi kunde inte leva där, inte jag heller. Och jag har broder här som har uppehållstillstånd på grund av samma sak typ" (okej) (...) Jag berätta allt men jag fick negativ, negativ, jag överklaga, negativ.

Hanna – Mm, så det gick till alla domstolar... Sa de varför du fick negativt?

Sara – För att, ee, "Du kan leva i Kosovo". "Kosovo är nytt land". (mm). "Dom kan ta hand om dig".

Migrationsverket tycks alltså vid tillfället för Saras intervju vid Migrationsverket vara relativt övertygade om att Kosovo är ett säkert land för henne att bo i. Såhär svarar dock Sara när jag frågar henne om detta:

Hanna - Om ni.. "Okej nu hamnar vi i blodshämnd" ringer man polisen då.. och såhär: "Nu behöver vi skydd". Eller, hur...?

Sara - Nej om du har blodshämnd.. Du kan, om någon kommer till [dig]. Du har inte tid att ringa polisen. För att dom hittar dig [familjen som vill utkräva hämnd]. Det är slut. Men, om du är rädd. Om du, du ringer polisen och säger "Jag är rädd, jag kan inte sova eller jag kan inte, vad ska jag göra?" [polisen kan då säga] "Ja, men vad ska jag göra? Det var inte mitt fel, det är din brors fel som dödar dom.."

Hanna - Dom kan säga så?

Sara - Ja. Dom är jättehemska.

Sara förklarar här med hjälp av en fiktiv situation hur det skulle kunna vara om de som hotar henne till livet skulle komma till hennes hem. Hon nämner att hon aldrig skulle ha tid att ringa polisen då hon hävdar hämnden skulle kunna utföras snabbt. Hon vittnar även om att polisen skulle kunna avfärda hennes önskan om skydd

genom att säga att det inte finns något polisen kan göra för henne, att polisen är ”jättehemska” samt att problemet inte angår polisen då det är Saras bror som har startat blodshämnden i familjen. Även Adrian reflekterar kring vilka möjligheter polisen överhuvudtaget har att hjälpa, även om de skulle vilja:

Adrian - Dom vill men dom kan inte [skydda]. Hur ska dom veta vem som ska komma: kusiner eller bror? Okej, dom ska tänka [”övervaka”, min tolkning] på hans bror, eller hans son eller nåt. Men inte alla kusiner. Kanske kommer någon som dom har betalt? Någon som inte känner honom. Vem betalar, okej. ”Varsågod, här är pengarna, gå och skjut honom”. Hur ska polisen veta? Dom kan inte hjälpa.

Adrian beskriver här problemet med polisen som större än att polisen inte skulle vilja, polisen har enligt Adrian ingen som helst möjlighet att erbjuda skydd vid fråga om blodshämnd. Andra informanter lyfter upp det faktum att de bara är ”vanliga” personer, att de inte är ”speciella” nog för att erbjudas staten skydd:

Sara - Dom [polisen] kan inte stoppa den [hämnden] Nej, dom kan inte skicka ditt barn till skolan. Eller dom kan inte ta hand om dig. (nej). För att du är inte typ nån personlighet [”viktig person”, min tolkning], du är bara en vanlig person.

Sammanfattningsvis kan konstateras att de albaner som flyr på grund av blodshämnd samstämmigt i denna studie hävdar att myndigheterna i deras respektive hemländer inte kan erbjuda dem tillräckligt skydd. De pekar dock på olika faktorer till detta faktum: att inte vara ”viktig” nog, att polisen inte vill hjälpa samt att polisen inte har möjlighet. Handläggarnas respons verkar, enligt informanterna, vara relativt samstämmig. Det finns enligt handläggarna ett tillräckligt skydd för albanerna i deras respektive hemländer. Kosovo beskrivs även som ”ett nytt land” där handläggaren tycks ha svårt att tro att informanten har rätt i att det i det ”nya Kosovo” inte finns tillgång till rättsriktigt polisskydd. Kamali (2005) talar om en *institutionell diskriminering* där institutioner i samhället genom exempelvis praxis och regler avsiktligt eller oavsiktligt medverkar till *exkludering* och *andrafiering* av underlägsna grupper. Den praxis som tycks ha utvecklats inom Migrationsverket där Albanien och Kosovo klassificeras som relativt säkra länder kan möjligen, medvetet eller omedvetet, bidra till att albanerna blir just exkluderade och andrafierade av handläggarna. Ett liknande resonemang som förs i

samband med studiens första frågeställning gällande en obalans i makt i mötet mellan ”viet” och ”de andra” (Kamali 2005; Tesfahuney 2001) kan även göras här då liknande principer återkommer i informanternas berättelser. Det är handläggarna som ges rätten att definiera vad som är ett rättssäkert polisskydd eller inte.

6.3.2 Att förstå med (eller utan) papper

Några av informanterna i denna studie säger sig upplevt att handläggarna på Migrationsverket beslutat sig för att ge avslag på deras ansökan redan innan de läst igenom deras papper.

Sara – (...) dom kan välja sådana personer [syftar på sig själv]
Migrationsverket, dom kan göra det. Inte bara: ”Kosovo. Hejdå”. Men läs först!
Dom läser inte, jag tror inte att dom läser. Eller dom lyssnar inte, nej nej jag tror inte det.

Sara säger även här att hon upplever att handläggarna varken läst eller lyssnat på hennes ansökan. Saras upplevelse i det hon beskriver skulle kunna likställas med ett *icke-erkännande* som enligt Heidegren (2009) är den värsta formen av *missaktning* då icke-erkännandet innefattar icke-handlingar som att exempelvis inte lyssna eller inte titta individen i ögonen. Ett icke-erkännande bidrar även till ett *osynliggörande* av individen (ibid). Sara beskriver även att hon upplever att handläggarna enbart vid åsynen av ordet ”Kosovo” hade skapat sig en uppfattning angående situationen. Jubany (2011) skriver i sin forskning att det vid handläggande av asylärenden lätt skapas en *erfarenhetskultur* där asylsökande från vissa länder kategoriseras på ett visst sätt. Utifrån vad Sara säger om hennes möte med handläggare på Migrationsverket om att handläggarna redan bestämt sig angående henne innan en djupare undersökning genomförts, tyder på just en erfarenhetskultur gällande landet Kosovo. Jubany (2011) skriver även att det om inom vissa yrkesgrupper utvecklas en *inofficiell kunskap*, en kunskap som inte lärs ut eller finns nedtecknad. Är den inofficiella kunskapen om albaner möjligtvis att de ofta hävdar att ett skyddsbehov föreligger utan grund, med tanke på informanternas upplevelse av att snabbt bli ”bortsorterade”? Helena vittnar i citatet nedan om hennes upplevelse av att handläggarna tagit beslut baserat på deras egna åsikter och uppfattningar, inte ”hur det är”.

Helena – (...) faktiskt, dom jobbar *hur* dom vill jag tror såhär (aa). Inte hur *det* är.

Om det är så som Helena säger, att handläggarna ges möjlighet att i viss mån handla ”hur dom vill” istället för att följa den information och de lagar som finns att tillgå kan detta vara ett resultat av Tesfahuney's (2001) resonemang kring att de som ingår i majoritetsgruppen (viet) i sin maktposition har möjlighet att underordna de individer som blivit tilldelade kategorin ”de andra” och på så sätt ta beslut över deras huvuden. Det går även att jämföra detta citat ifrån Helena med de resultat Thomas (2006) redovisar i sin forskning där han menar att det alltid finns ett *subjektivt element* med i de bedömningarna handläggarna gör där personliga erfarenheter och bakgrundsföreställningar är närvarande i beslutsprocessen. Helenas upplevelse av att handläggarna arbetar ”hur dom vill” kanske egentligen är ett resultat av att handläggarna arbetar i linje med hur de *tror* att de är, baserat på handläggarnas egna upplevelser och åsikter. Helena beskriver även nedan att hon anser att det finns två olika sorters handläggare: de som förstår med hjärtat och de som förstår med papper. Även detta kan tyda den mänskliga faktorns närvaro i beslutsprocessen:

Helena - Om jag säger sanningen? Om jag går på Migrationsverket, först, först jag pray till min Gud och till Jesus att jag kan träffa en bra person. Som kan förstå med hjärtat. Inte bara med papper (...)

6.3.3 Vad är ett krig?

Flera av informanterna använder metaforen ”krig” för att beskriva sitt liv i det egna hemlandet efter att blodshämnden började. En av mina informanter uttryckte sig som att det i vissa länder är krig i själva landet men att det i Albanien är ”krig i huvudet”. Våldet som försiggår har enligt informanten en annan karaktär än den allmängiltiga bild av krig som enligt dem råder.

Sara – (...) för när du har blodshämnd du kan inte gå någonstans du måste gömma hela ditt liv typ (mm). Barnen kunde inte gå i skola:n, du kan inte göra någonting (nej) eller jobba eller ha ett lugnt liv. Det är mest som krig typ. För att om du har krig du vet, du har krig i hela [hela landet] Ahh. Det är inte bara du som måste försvinna med hela ditt liv.

Att några av informanterna väljer att använda metaforen ”krig” när de ska förklara för en utomstående vad blodshämnden innebär för dem kan tolkas på olika vis. Det kan vara så att deras upplevelser av rädsla och svårigheter att lämna sitt hus i samband med blodshämnden påminner dem om ett krig. Det skulle även kunna vara så att de väljer att beskriva blodshämnden med ord de tror att beslutsfattare i Sverige kommer förstå eller känna medlidande för. Sara säger bland annat att när det är krig på ”riktigt” så vet alla om att det är krig. Jag anar i det hon säger att blodshämnden inte anses vara ett ”riktigt krig” och därmed inte får liknande uppmärksamhet som just ett ”riktigt krig”. Wikström och Johansson (2013) skriver i sin forskning gällande trovärdighetsbedömningar att asylsökande ofta förväntas redogöra för de ”rätta” händelserna, de händelser som i handläggarnas öron låter som någonting värt att söka skydd för. Möjligtvis är det detta informanterna försöker göra genom att använda detta ord.

Hanna – Eh, men tror du att det är svårt för Migrationsverket att förstå vad blodshämnd är för något..?

Maria – Det är så, på Migrationsverket bryr dom sig inte så mycket om albaner för att de har personer [på Migrationsverket] som kommer från länder med krig (mm) för dom [handläggarna] är ordet ”krig”, det är ett väldigt stort ord men ”blodshämnd” är inte ett så stort ord... för alla vet, även om du inte har levt där, alla vet vad innebär det att vara i krig, men att vara i en blodshämnd... få vet om det [hur det är]. Eller såhär: dom förstår inte. Dom kan inte förstå. Dom har ingen aning om hur det är i en blodshämnd (mm). Det är som en saga för dom (aa). (min översättning)

Enligt Maria låter de historier albanerna berättar för Migrationsverket som ”en saga” i handläggarnas öron. Det finns en påtagligt stor skillnad mellan dessa två sätt att tolka det som sker bland det albanska folket. Är blodshämnden som en saga eller som ett krig? Jag har i denna studie inte haft möjligheten att fördjupa mig i hur handläggare själva skulle beskriva situationen i dessa länder. Det tycks dock finnas något som hänt i mötet mellan handläggare och majoriteten av informanterna i denna studie som gör att informanterna konstaterar att det är svårt för handläggarna att förstå vad de pratar om. Informanterna tycks försöka sätta sig in i hur deras berättelse låter i handläggarnas öron då de verkar ana att blodshämnd inte är ett ”stort ord” för handläggarna. Jubany (2011) finner i sin forskning uttalanden bland

handläggare som tyder på att det kan vara svårt för handläggare att anse vissa berättelser trovärdiga, likt handläggarens resonemang i citatet nedan:

It's like all the Turks who've been beaten up so many times, you know? (...) I don't believe it. You know? I just don't believe it happens quite that much (Jubany 2011, 84).

Möjligtvis är ett ”krig” i Albanien och Kosovo ett exempel på berättelser som är svåra att anse trovärdiga.

6.3.4 Vem är det mest synd om?

Ett annat tema som framkommit under min genomläsning av det insamlade materialet är olika uttryck för orättvisa i bedömningen av asylärenden. Jag och Sara hamnar bland annat i ett samtal om att det är många som söker skydd i Sverige just nu, framför allt från Syrien. Hon förtydligar att hon tycker synd om dem som flyr från Syrien, men det verkar även utifrån vårt samtal vara så att Sara ser någon form av orättvisa i den bedömning handläggarna gör, framför allt i relation till det ökade antalet asylansökningar Sverige under den senaste tiden mottagit. Hon säger i citaten nedan att det ”spelar ingen roll var du kommer från”. Jag tolkar detta som att hon tycker att ”det inte borde spela någon roll var du kommer från”.

Sara – (...) Jag har två barn, jag vill ta hand om mina barn bara. Dom [Migrationsverket] måste välja situationen, spelar ingen roll var du kommer från. För att dom kommer från Syrien också och jag tycker synd om dem, men det finns terrorister där också som kommer hit (...)

Sara verkar här känna en frustration över att Migrationsverket tycks ge uppehållstillstånd till vissa ”terrorister från Syrien” samtidigt som hon bara vill vara i Sverige för att få möjlighet att ”ta hand om sina barn”. Hon tycks i detta citat även konstatera att det potentiellt finns ”terrorister” både bland albaner och bland Syrier (”det finns terrorister där *också*”) men att Migrationsverket ”måste välja situationen”. Jag anar en frustration i det Sara säger, det tycks enligt henne vara många aspiranter på ett litet antal uppehållstillstånd. Då Migrationsverket som myndighet i stort består av subjektiva bedömningar kan det antas oundvikligt att grupper i vissa fall ställs mot grupper, i detta fall albaner och syrier. I en sådan

situation kan det möjligtvis vara så att ifrågasatta grupper drar det kortaste strået. När detta sker ligger känslor som att det är ”orättvist” möjligtvis inte långt bort:

Sara - Det funkas som dom vill. Inte vad som är rätt. Dom gör orättvist
[Migrationsverket]. Men, mitt barn är barn också (...)

Vad Sara menar med hennes formulering att hennes ”barn är barn också” kan jag inte med säkerhet veta. Kanske upplever hon att de budskap som når henne vittnar om motsatsen, att hennes barn inte är lika mycket barn som någon annans barn? Sara säger även såhär när vi pratar om den besvikelse hon kände efter att hon fått avslag på sin asylansökan:

Sara – Ja ja, man blir besviken först. Man blir jättebesviken. Varför? (...) Jag är en person också. Jag är en människa också (ja verkligen).

Då *erkännande* enligt Honneth (2003) handlar om ”hur” och ”som vad” individer sinsemellan erkänner varandra använder jag denna teoretiska utgångspunkt för att analysera den möjlighet att Sara här uttrycker ett ifrågasättande kring ”som vad” hon egentligen blir erkänd som av handläggarna. Jag förstår Sara som att hon ställer sig frågan om hon verkligen är erkänd som en människa? Är hennes barn lika mycket barn som någon annans barn? Jubany (2011) hävdar även i sin forskning att negativ kategorisering av vissa grupper och människor inte är ovanligt inom handläggande yrken.

6.3.5 Oförståelse inför våld och heder

Våld och heder har varit ett återkommande tema i de intervjuer som genomförts i denna studie. Detta är något informanterna självmant pratat om, samt något jag själv läst mellan raderna i det material som samlats in.

6.3.5.1 Heder

Jag vill under denna rubrik analysera delar av det material som samlats in gällande hedersrelaterat våld och hur handläggarna enligt informanterna bedömt graden av hot i dessa asylärenden. Helena beskriver nedan hur hotet

om hämnd ser ut i hennes familj och hur det skulle vara för dem att bo kvar i Albanien:

Helena - När han [mannen Helenas man sköt] dog lämnade han många barn och pojkarna och han har en bror och allt, så det är dom som svarar nu [dom som fortsätter blodshämnden]. De vill inte stoppa blodet, dom vill inte förlåta oss.

Hanna - Okej..

Helena - Och om inte dom säger "Okej vi förlåter och vi stoppar blodet" (mm) Vi kan inte leva där. (nej). Vi kan inte leva där. Vi kan inte gå på jobbet, vi kan inte gå på skolan.

Helena redogör här för att det finns ett flertal personer som vill hämnas hennes man och därmed hela familjen. Enligt Helena har den skjutna mannens familj ingen vilja att "stoppa blodet" och detta leder till att Helena och hennes familj inte kan röra sig fritt ute och exempelvis gå till skolan eller arbetet. Helena fortsätter även att förklara vad omgivningen hade kunnat säga om någon hade valt att inte hämnas efter att familjens heder blivit skadad:

Helena - (...) "Kolla han går i skolan, kolla han går till jobbet, du bara sitter hemma såhär".

Hanna - Tycker folk att man är "svag" då? Eller, dom som säger såhär "ska du inte:: göra någon med honom?"

Helena - (...) Alla personer dom har det tänket. För att de säger såhär: "Okej din familj innan den var stor och det var bra såhär men du borde skämmas nu. (mm). Han vill döda dig och du gör ingenting (...)

Citaten från Helena anser jag skildra den kraft som finns i handlingar som utförs i hederns namn, "han vill döda dig och du gör ingenting". Helena beskriver i citatet ovan hur omgivningen skulle reagera om en familj valde att inte återställa sin heder efter en blodshämnd, omgivningen skulle då enligt Helena påpeka för familjen hur deras icke-agerande såg ut i deras ögon. Det verkar även finnas ett element av skam ("du borde skämmas nu") enligt Helena i ett sådant avståndstagande ifrån våld. Wikan (2008) är även inne på liknande tankegångar i sin forskning när hon skriver att kollektivet bildligt sett tar stryppgrepp på den enskilde individen och därmed "tvingar" individen att begå våldsamma handlingar. Heder fungerar då som en form av social kontroll där

gruppen kontrollerar den enskilde individens handlingar. Förekomsten av hedersrelaterat våld i albanernas berättelser skulle kunna vara en förklaring till varför flertalet av informanterna i denna studie vittnar om en känsla av att de handläggare de mött ifrågasatt graden av hot i albanernas berättelser, då detta möjligtvis inte är lika förekommande i en svensk kontext är det möjligen, i enighet med tidigare forskning, svårt (Wiktröm & Johansson 2013) för handläggarna att fullt ut förstå kraften i våld som utförs i hederns namn och därmed även förstå graden av hot som möjligtvis förekommer.

6.3.5.2 Våldsamma albaner?

Som tidigare nämnts har informanterna i denna studie upplevt sig missaktade i mötet med handläggare på Migrationsverket. Jag har redan presenterat några tänkbara förklaringsmodeller till denna känsla, nedan följer en analys av temat ”våldsamma albaner” som under samtalen med informanterna kommit att väl behandlats. Maria säger bland annat i citatet nedan att det albanska språket har ett uttryck för de som ofta hamnar i våldsamma situationer, de sägs ha ett ”kokande blod”. Jag frågar varför hon tror att det är så:

Maria – (...) Saken är att vi har dålig politik, och när man har dålig politik är folk så fattiga, det är dålig ekonomi och om man har dålig ekonomi är folk trötta på att vänta på att landet ska bli bättre, eh, och det finns inga jobb (mm), och många unga när det inte finns jobb, vad gör de? Dom går ut i gatorna (ja) och om du inte har jobb och inga pengar, och om du inte har pengar är du stressad. Och när du är stressad kan ett slagsmål hända mycket snabbare än annars.. för när du jobbar har du inte tid att gå och bråka (...) (min översättning).

Maria beskriver här en ond spiral där dålig politik leder till dålig ekonomi som i sin tur gör befolkningen stressad och frustrerad. I ett tillstånd av stress är det enligt Maria lätt att ta till våld. Att albanerna till och med själva tycks anse att de har ett ”kokande blod” gör att jag funderar på huruvida detta på något vis påverkar handläggarnas beslut om att tilldela dem ett uppehållstillstånd eller ej? Möjligtvis har det skapats en *dikotomi* bland handläggarna likt den Tesfahuney (2001) talar om där albanerna står för ”barbarin” medan handläggarna presenterar ”civilisationen”. I den uppdelning är det möjligen enklare för handläggarna att ta nekande beslut om

avslag då dikotomin har bidragit till ett avståndstagande från den albanska gruppen. Tesfahuney (2001) tankar om att de människor som definieras som ”*de andra*” även ofta blir sammankopplade med vad som anses *hotfullt* skulle även kunna vara en möjlig förklaring till den upplevelse av missaktning vissa informanter vittnar om i mötet med handläggare. Att bevilja uppehållstillstånd till en ”våldsam person” är möjligen något som tar handläggarna emot? Om det är så som Arsovska och Craig (2006) konstaterar i sin studie att albaner ofta, ur en västerländsk kontext, anses vara våldsamma skulle bilden av albaner som ett våldsamt folk vara en faktor som eventuellt påverkar de beslut som tas gällande uppehållstillstånd för albanerna.

Det tycks även finnas en situation där våld föder våld inom den albanska kulturen. Maria är i citatet ovan inne på hur en våldsspiral fungerar enligt henne: ”Och när du är stressad kan ett slagsmål hända mycket snabbare än annars”. Heidegren (2009) menar även att olika nivåer av missaktning kan göra vissa människor utvecklar en ”helig vrede” som omvandlas till en motmakt mot de individer eller strukturer som missaktar individen (ibid). I detta finns det en potentiell fortsättning på den våldsspiral som enligt Maria hävdar startar redan i informanternas hemländer. Att bli missaktade i Sverige skapar möjligen än mer vrede i de redan kokande albanerna. Mikael uttalar sig nedan kring hans chanser till att få uppehållstillstånd i Sverige.

Mikael - Ingen får papper, fyra sista siffror här, när man är från Albanien.

Utifrån Mikael's uttalande skulle mycket kunna sägas. Det är dock bara han själv som exakt vet vilken betydelse han lägger i dessa ord. Jag anar dock en uppgivenhet i det han säger. Han tycks även uppleva att det faktum att han är alban inte är en fördelaktig eller hoppigivande faktor i hans möte med Migrationsverket.

6.3.6 Vem talar sanning?

I enighet med tidigare presenterad forskning (Wikström & Johansson 2013) finns det i flertalet av asylärenden svårigheter att avgöra vem som talar sanning eller ej, samt vem som kan anses ha ett giltigt asylskäl. Thomas (2006) beskriver asylprocessen som ett sårbart system där den som inte talar sanning ibland med enkelhet tar sig igenom medan den som faktiskt talar sanning ibland får dörren

stängd framför dem. En av informanterna i denna studie tog just upp problematiken med att det finns de asylsökande som kommer till Migrationsverket med en påhittad historia för att få asyl i ett land utan att ha egentliga asylskäl. Andra informanter har inte pratat om just detta faktum i lika stor utsträckning som Adrian, detta kan bero på att jag inför intervjun med Adrian var intresserad av att fråga om just detta.

Hanna – (...) tror du att det är många som ljuger?

Adrian - Ja, det finns. Det här problemet [blodshämnd] det är bara i norra Albanien. (jaa). Men dom kommer överallt från och säger "Vi har det [blodshämnd] och ibland det". 80 procent som har ett riktigt problem, dom förlorar (...) Det är 20 procent som ljuger, dom, dom vinner.

Enligt Adrian är det alltså en majoritet av de albaner som söker asyl i Sverige som talar sanning, få av dessa får dock uppehållstillstånd enligt hans uppfattning. Jag drar även slutsatsen att handläggare i stor utsträckning, med tanke på det låga procenttal albaner som beviljas uppehållstillstånd i Sverige, verkar göra bedömningen att de asylsökande albanerna i relativt stor utsträckning inte talar sanning, eller överdriver, gällande de asylskäl de själva anser sig ha. Detta skulle kunna vara ett resultat av den andrafiering som kan ha skett. Speciellt med tanke på att det enligt Kamali (2005) efter ett uppdelande av ett "vi" och "dem" är vanligt att tillskriva "de andra" egenskaper som inte tvunget är baserat på sanning.

De tjugo procent som dock enligt Adrian söker asyl baserat på lögn får enligt hans uppfattning ett uppehållstillstånd.

Hanna - Okej, så när ni kom till Sverige sen då så gick ni till Migrationsverket.
(aa) Hur var det på Migrationsverket?

Adrian - Ingen som vet. Dom, jag tror dom förstår sig inte på det här problemet
(nej) Faktiskt jag känner några som har fått, eh, (PAUS) som, dom har accepterat deras asylansökan. Till några som har ljugit bara, dom har inte sagt riktigt. Dom sa bara: "Så så" och pratar fint och sånt och dom har fått uppehållstillstånd i Sverige.

Adrian berättar här att han har hört om handläggare som inte verkar ha förstått hur blodshämnden går till. Han tar i citatet ovan samt det förra upp olika faktorer till varför handläggarna tycks ha svårt att greppa vilka påståenden som är sanna eller ej när det gäller blodshämnd. Enligt Adrian är det för vissa asylsökande albaner bara

att prata ”fint och så” för att säkra ett uppehållstillstånd. Adrian berättar även om att albaner har kommit från alla delar av Albanien och sökt asyl och uppgett blodshämnd som orsak, detta trots att Lifos rapport (2013:06) visar på att det är en klar majoritet av de fall som gäller blodshämnd som utspelar sig i norra Albanien.

Adrians berättelser vittnar om det sårbara systemet som Thomas (2006) tar upp i sin forskning. Det Thomas (2006) även konstaterar är att detta faktum kan få stora konsekvenser för den enskilde i de fall där den asylsökande faktiskt talar sanning utan att bli erbjuden skydd för livet. Adrian beskriver även en situation där sonen till mannen som Adrian skjutit åkt till Tyskland för att söka asyl. Där ska han enligt Adrian ha sagt ”det finns en som har dödat min pappa och han ska nu döda mig också”. Sonen fick baserat på denna orsak uppehållstillstånd i Tyskland. Adrian ifrågasätter här de tyska handläggarnas förståelse för fenomenet blodshämnd då det enligt Kanun inte är Adrian som ska hämnas, utan Adrian som istället behöver söka skydd från den avlidna mannens son.

Adrian - Kolla nu vad som händer. Det är helt fel. Men dom förstår inte på hur dom reglerna fungerar [Kanun].

Det blir tydligt i denna studie att det för att kunna ta rättssäkra beslut gällande blodshämnd är väsentligt med en kulturell förståelse samt kunskap om den aktuella företeelsen.

Adrian - Sen dom kommer hit och säger, ja dom säger så "I Albanien jag, jag har inte gjort någonting" men faktiskt dom har dödat folket. "Det är politikerna som vill skicka oss i fängelse" och så dom har fått uppehållstillstånd här i Sverige. (mm) Ibland dom kontrollerar vad som händer där. När dom vill. När dom vill dom kontrollerar vad händer där. [Om det är] riktigt problem, eller om han ljuger. Men på min problem, dom har inte kontrollerat, inte papper ingenting.

Adrian uttrycker här en känsla av att Migrationsverket gör mycket ojämna kontroller av olika asylärenden. Ibland kontrollerar handläggarna vad som händer på riktigt i landet men gällande Adrian och Helenas fall har de enligt Adrian inte kontrollerat deras papper ordentligt. Det tycks vara så att det även krävs relativt stora utredningar för att kunna ta beslut om huruvida den enskilde talar sanning eller ej.

6.3.7 En svår kultur att gömma sig i

Enligt informanterna i denna studie hänvisar Migrationsverket i vissa fall till det interna flyktingalternativet när det rör sig om blodshämnd enligt Kanun, att de som lever under hot om blodshämnd ska söka skydd i en annan del av landet. Efter intervjuer med informanterna har jag fått en samstämmig bild från dem att deras åsikt är att det inte går att gömma sig i deras hemländer så som Migrationsverket i vissa fall hävdar. Studien visar på framför allt två orsaker till detta.

6.3.7.1 Pratkulturen

Flertalet av informanterna i studien har beskrivit den albanska kulturen som en kultur där de pratar mycket. Ordet sprids, enligt informanterna, snabbt och det finns en tradition av att vilja veta mycket om varandras släkter och vänner.

Sara – (...) berättar din historia och sånt. När han pratar med släktingar. ”Oh just det för att vi har en, en” Vi är som idioter med den saken. För att vi pratar jättemycket för varandra.

Hanna - Ni berättar om.. "Jag har varit med om det här..?"

Sara - Vi berättar "Oh just det jag känner en kvinna.. hon är så o så o så". Och sen, ”Åh, min..” Dom pratar så. Ja, i Sverige. ”Just det, det hände. hon gjorde..” Alltså de pratar. Albaner kan inte vara tysta, aldrig.

Även Adrian beskriver kulturen på ett liknande vis:

Adrian – (...) Alla pratar om varandra. Inte [som] här i Sverige du tittar ditt jobb och din familj och inte mer. Men alla vet "Vad gör han", "Vem är han" "Vem är så" (mm) Vi pratar om varandra. Vi berättar allting. Jag bodde några månader förra året i Tirana huvudstaden. Alla där känner mig. "Ah du är från Shkodra åh". Bara dom tittar på namnet och kommer ihåg tidningen och kommer ihåg någon som var där. Dom känner varandra. Det är ett litet land, folk känner varandra.

Sara säger här att ”albaner kan aldrig vara tysta” och Adrian jämfört den albanska kulturen med kulturen i Sverige där intresset för andra människor, enligt honom, inte ofta sträcker sig längre än till familj, vänner, arbetskamrater etc. Informanterna har i samband med samtal om denna ”pratkultur” hänvisat till den som en anledning till svårigheten att gömma sig och sin familj i en annan del av landet vid blodshämnd. Adrian säger exempelvis att han i samband med sitt besök i huvudstaden Tirana blev igenkänd, trots att han ursprungligen kommer ifrån norra

Albanien, Shkodra. I Adrians citat framkommer även ytterligare en faktor som kan göra det svårt för albaner som hamnat i blodshämnd: Adrian nämner att människorna i Shkodra ”kommer ihåg tidningen”. Vad Adrian syftar på här är det inslag i en tidning som publicerades om honom efter att han skjutit en man ur en annan familj. Detta kan ses som ytterligare en faktor som försvårar möjligheten till intern flykt då det inte är ovanligt att de albaner som flyr på grund av blodshämnd även figurerat i tidningar och dylikt just på grund av blodshämnden.

6.3.7.2 Geografin som nackdel

En annan faktor till informanternas tveksamhet inför det interna flyktingalternativet är Albanien och Kosovos geografiska utformning, främst med tanke på ländernas storlek.

Hanna - Det är svårt att gömma sig i landet menar du?

Sara - Jättesvårt.

Hanna - Ah, varför är det svårt? För att då måste du gömma dig hela tiden?

Sara - Nej, det är inte så.. (...) Staden jag är född i.. min pappa kommer från en annan stad, min mamma kommer från en annan stad. Men jag känner alla, i båda städerna. För vi har kanske trettio minuter till en annan stad. Och staden är jätteliten. Vi är en miljon i hela Kosovo typ..

Helena säger också att det är svårt:

Helena – (...) för att eh, dom kan hitta en, hela mitt land är kanske tre till fyra timmar (aa) du kan gå runt på mitt land.

Hanna - Så det är svårt att gömma sig?

Helena - Det är jättesvårt, det är jättesvårt. Också om du går på skolan, det är jättelätt om de hittar dig. (mm).

Informanterna hävdar här att det skulle vara nästintill omöjligt för dem att gömma sig på annan ort inom deras hemländer då de är ”en miljon i hela Kosovo typ” och ”de kan hitta en”. Baserat på information jag redan redovisat angående det interna flyktingalternativet är det Migrationsverkets ansvar att bevisa att den föreslagna platsen för internflykt är säker samt att det är rimligt för den enskilde att leva ett relativt vanligt liv på den nya platsen (UNHCR 2003:07). Utifrån de intervjuer som genomförts i denna studie tycks samtliga informanter inte anse att den ”föreslagna platsen” är säker för dem.

6.4 Frågeställning 3

Hur ser informanterna på framtiden, ur ett personligt samt politiskt perspektiv?

Jag kommer att redovisa svaret på denna frågeställning under två rubriker som berör politiken i informanternas hemländer samt hur informanterna ser på framtiden för dem själva och den egna familjen.

6.4.1 Politiken i hemlandet

Informanterna har beskrivit exempelvis Albanien som ett vackert land med mycket berg och ett rikt kulturliv. De har även beskrivit Albanien som ett land där arbetslösheten är hög, där stora delar av befolkningen lever på en låg inkomst samt ett land där desperationen ökar samtidigt som hoppet om en bättre framtid för landet sjunker. Som jag även tidigare redovisat strävar både Kosovo- och Albaniens regering efter att bli en del av EU-samarbetet (European Commission 2015:11). För att länderna ska kunna avancera från sin nuvarande position till att bli ett fullvärdigt medlemsland krävs dock omfattande åtgärder vad gäller ländernas finanser, styrning samt hantering av korruption, blodshämnd samt organiserad brottslighet (European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations 2015:10; European Commission 2015:11). Det finns därmed anledning att tro att det ligger i dessa länders intresse att redovisa en fördelaktig bild av landet inför resterande länder inom EU. En informant från Albanien vittnar om att landets regering för ett tag sedan gick ut i media med att ”ekonomin har ökat med tio procent”, samtidigt som det egentligen enligt informanten själv har ”sjunkit till minus tio procent” och att det enligt informanten under samma tid utspelade sig dramatiska scener i landet då folket inte kunde hejda sin frustration över landets ekonomiskt dåliga skick. Enligt Sara säger även Kosovos regering en sak i TV för att sedan göra en annan sak i verkligheten.

Sara - Jag lovar dig. Dom har, dom har regler i TV. Men inte så, som funkar inte.. a::ldrig.

Hanna - Men varför vill dom visa upp att det funkar bra och så funkar det inte?

Sara - Jag vet inte, jag vet inte varför. Men dom är inte så, för att dom, dom vill ha makt. Dom vill att alla i Europa litar på dom, eller så, men dom är inte så, jag lovar (...)

Sara säger här att Kosovos regering ”vill ha makt” och att de ”vill att alla i Europa litar på dom”. I intervjun med Maria frågar jag henne om hon är arg. Hon svarar då att det är hon, men inte främst på Sverige. Hon anser att det är hennes hemland (Albanien) som gör det största felet i denna situation. Hon anser att Albanien ”hugger av benen” på sin befolkning genom att inte erkänna hur situationen verkligen ser ut i landet.

Maria – För att, eh, dom insisterar så mycket att få komma in i Europa [EU]. Och för att få vara med i EU så måste de nå upp till vissa poäng och några av dem är att stoppa korrupktion, att ha en bättre ekonomi att ge människor mer jobb och att stoppa blodshämnd. Och dom säger: ”Såklart har vi personer som får förlåtelse” och ”Titta på det här, här är några familjer som fick förlåtelse som sa: okej det har gått år nu, deras blod har lugnat ner sig (...).”

Albaniens regering vill enligt Maria tona ner ryktet om att landet fortfarande kämpar med blodshämnd för att öka sina chanser att bli ett fullvärdigt EU-land. Maria likställer i citatet nedan Albaniens regering som ett exempel på ett dåligt föräldraskap. Hon menar att regeringen (”föräldrarna”) hindrar landets invånare (”barnen”) från att kunna utvecklas och få en bra framtid genom att inte vilja erkänna sina problem.

Maria - (...) Det är typ såhär: det är som en familj som exempelvis har två barn. Om du inte kan utbilda dina barn, om du inte kan göra det. Då kommer dina barn att gå en dålig väg (mm) om du inte har möjlighet som förälder, låt en annan familj adoptera dem då och uppfostra dom och dom kan bli bra:: barn i framtiden, det är samma sak för oss..(...) (min översättning)

Likt jag tidigare nämnt anses ett land som närmar sig EU vara ett relativt säkert land för medborgare att leva i enligt den Europeiska Kommissionen (2015:10) och dessa länder kan då hamna på flertalet länders lista över ”säkra länder” inom EU-samarbetet (ibid). Detta försätter potentiellt albanerna i en annan position än asylsökande från länder där landets regering är öppen med de problem som möjligen finns. Ett exempel på vilka konsekvenserna detta kan få för de asylsökande albanerna är det svar Helena och hennes familj fick från Migrationsverket när de ansökte om asyl i Sverige under januari 2011:

Hanna - Men vad sa dom till er, vad var anledningen att ni inte...[fick uppehållstillstånd]?

Helena – ”Det är ditt land som kan hjälpa dig”.

Hanna - Okej.

Helena – ”Ni måste gå tillbaka för att ditt land kan hjälpa dig”.

Att albanerna hänvisas till ett säkerhetssystem i sina hemländer som enligt informanterna själva inte kan erbjuda dem något nämnvärt skydd gör att albanerna frångår möjligheten till en plats där de kan få flertalet av sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Det finns i albanernas situation ett flertal institutioner och samhällen som genom exempelvis att använda sig av, samt hänvisa till bestämmelser likt den om säkra länder, bidrar till något som kan liknas vid vad Kamali (2005) talar om gällande institutionell- och strukturell diskriminering. Dessa aktörer bidrar enligt min tolkning till att regler och rutiner som bidrar till en exkludering och diskriminering av albaner upprätthålls och används.

6.4.2 Den egna framtiden

Samtliga av mina informanter säger bestämt att de hellre lever som papperslösa i Sverige än återvänder till sitt hemland.

Maria - Att leva svart [som papperslös] i Sverige kort sagt: Det är bättre än att leva i blodsfejd i Albanien. (min översättning)

I likhet med rapporten från Svenska Röda Korset och Stockholms Stadsmission (2015) beskriver många av informanterna i denna studie dock att det är ett svårt liv att leva i Sverige som papperslös. Ett av de områden informanterna i studien har pekat ut som speciellt svårt är livets praktiska dimensioner: förskola, jobb, lägenhet och pengar. Informanterna beskriver att de måste kämpa för att hitta mat varje dag. Ofta vänder de sig till kyrkor eller organisationer för att få hjälp i form av matpaket eller kläder. Det är även svårt att upprätta ett hyreskontrakt utan uppehållstillstånd i Sverige. En informant i denna studie har flyttat med sin familj tjugonio gånger sedan de började leva som papperslösa i Sverige sommaren 2013.

Maria – Och, ehh, att vara svart i Sverige, då har du ingen rätt att skaffa ett jobb till exempel. Och du har ingen rätt att hitta en lägenhet... även om någon

säger ”Jag kan betala lägenheten”. Så säger [lägenhetsägarna] ”Nej, jag är ledsen.. hur ska jag kunna veta att du kan betala varje månad?”. (min översättning)

En del av informanternas tankar inför framtiden består av oro och rädslan. De flesta av informanterna i denna studie inväntar det datum de får ansöka om asyl en andra gång, fyra år efter det första beslutet verkställt. Informanterna uttrycker en rädsla över att få ännu ett avslag, framförallt då många tycks ha svårt att se att några förutsättningar skulle kunna ändra sig under tiden de väntar på att preskriberingstiden ska gå ut. Livet som papperslösa i Sverige blir även en påminnelse för albanerna hur det var för dem att leva gömda i sitt hemland. Maria berättar i citatet nedan att hon känner sig rädd både när hon är i Albanien och i Sverige, men av olika anledningar:

Maria – Men å andra sidan, den svarta sidan med att leva såhär är att vi alltid är med en rädsla ”å gud tänk om polisen ser oss?” ”å gud vi har inte en biljett till bussen”. Om en kontroll [kontrollant] kommer och ser oss kommer dom skicka oss tillbaka på en gång, vad kommer då hända med oss? Så.. vi har levt i Albanien med en rädsla att någon döda oss men i Sverige lever vi med en rädsla att polisen kan ta oss tillbaka och vi igen är i Albanien, det har varit rädslan (...) (min översättning)

I Albanien levde Maria med en rädsla att någon skulle komma och döda henne och hennes familj, i Sverige lever dock hon med en annan rädsla. En rädsla över att polisen ska hitta henne och skicka tillbaka henne och hennes familj till Albanien. Helena beskriver här nedan att även hon känner sig delad inför det faktum att hon nu är i Sverige. Med en del av henne, ”med en hjärna”, känner hon att det är ”katastrofalt” att bo i Sverige som papperslös då det för henne innebär att känna en liknande form av rädsla som hon gjorde i Albanien.

Hanna - Mm. Så du är rädd för att polisen ska hitta dig i Sverige?

Helena - Jo det är så också. Men, du vet om någonting händer, något problem, han [polisen] kan säga "Visa korten" och någonting ”vem är du?” (mm). Det kan hända såhär. Och, och jag kan inte bara sitta instängd. Jag vill lämna barnen på dagis och någonting. Jag försöker leva. Och på, på min andra hjärna [skrattar], jag känner det är jätte jätteskönt att bo i Sverige. Det är jätteskönt i mitt hjärta och i min hjärna (mm).

Hanna - Varför är det skönt, tror du?

Helena - För att jag det känns bra när jag tänker på framtiden. (mm) Till mina barn här. Så. Eh, jag menar så att de kan ha ett bra liv, ett normalt liv, inte som i Albanien. Du vet, men jag säger inte att det är super super [i Sverige], för alla länder har sina problem (...) jag vill inte att de ska skämmas för mig och att jag ska stänga in dom hemma bara (nej) i mitt land [i Albanien].. Så om jag är här jag kan sätta dom på skolan och kanske några andra aktiviteter okej, dom känner att dom kan leva såhär. (aa). Därför jag känner lite lugnt och bra. Å andra sidan..

I Sverige beskriver Helena en rädsla över att polisen ska hitta henne och be henne att visa ”kortet” för att bevisa vem hon är. Trots att hon inte vill sitta inne hela dagarna bär hon ändå med sig en känsla av att ”det kan hända” närsomhelst. Trots dessa känslor vittnar Helena om att det är ”jätte, jätteskönt” att bo i Sverige då hon, fastän hon är medveten om att Sverige inte är ett perfekt land, tycks kunna se en framtid för henne, men främst för hennes barn. Den stora skillnaden verkar vara att hon i Sverige kan låta barnen gå i skolan och delta i aktiviteter på fritiden, något hon inte kunde låta dem göra i Albanien på grund av blodshämnden. Det tycks dock vara så att ett element av det gömda livet väntar albanerna vart de än vänder sig, Sara säger såhär:

Sara - Ja, ibland säger jag: Vad ska jag göra? Jag ska ta barnen och åka ner till någon annanstans. Men vad ska jag göra typ? Det är jättesvårt att gå till ett land i fyra år, ett annat fem år. Alltså jag vill göra *någonting*. Jag vill jobba jag vill ha lö:n, jag vill.. kanske köpa en lägenhet. Och den vill jag lämna till mina barn [lägenheten]. Jag vill göra *någonting*, ett liv som mitt barn säger: ”Min mamma är på jobbet”. (...) jag vill göra ett rum till mitt barn. Jag vill göra såna grejer. Jag *kan* göra. Men.. vad ska jag göra?

Sara verkar drömma om att leva ett helt ”vanligt” liv. Hon vill ha en plats där hon och hennes barn kan leva sina liv. Med jobb, stress, skola och aktiviteter. Just nu har hon dock ingen plats där allt det där kan få göras. Hon säger att hon kan, men att hon inte har möjlighet. Hon har en drivkraft att lämna över en lägenhet till sina barn och att ha lön så att hon kan göra ett fint rum till dem. Sara tycks ge uttryck för en frustration över att hon *kan*, men att den situation hon nu befinner sig i inte ger henne möjlighet. Enligt Honneth (2003) behöver en individ få sina *förmågor* bekräftade av människor i sin omgivning för att få ett *erkännande* och därmed utveckla en *intakt självrelation*. Sara nämner även att det skulle betyda mycket för henne om hennes barn kunde säga ”min mamma är på jobbet”. Vad hon menar med

det är jag inte säker på. Helena uttrycker dock något liknande när hon pratar om hur hon tänker angående framtiden om de skulle tvingas åka tillbaka till Albanien:

Helena – (...) men det, mitt jobb är att växa [uppfostra] dom [barnen] så att dom kan ha ett normalt liv, jag vill inte att de ska skämmas över mig och jag ska stänga in dom hemma bara (nej) i mitt land.

Helena och Sara tycks båda sträva efter ett *erkännande* från deras barn, att barnen kan vara stolta över sina mammor och exempelvis kunna säga att ”hon är på jobbet”. Helena säger även att hon inte vill att hennes barn ska skämmas över henne som mamma för att hon måste låta dem vara inomhus hela tiden. Honneth (2003) menar, precis som ovan nämnt, att det utan ett erkännande från omgivningen är svårt för individen att skapa en *positiv relation till självet*. Kanske är det något som Helena och Sara tvingas kämpa mycket för att skapa i den situation de nu lever i?

Trots fördelar med att leva sitt liv i Sverige som papperslös framför att återvända till sitt hemland tycks framtiden te sig oviss och svår för samtliga informanter i denna studie. Mikael funderar kring sitt egna liv:

Mikael - Man får tänka, var ska man göra? Med livet. (...) Var ska man bo någonstans, eller [vart] ska man ta vägen?

Saras ord får avsluta denna analys:

Sara - Alltså, vet du vad jag hoppas? Jag hoppas bara: Börja leva typ. När jag börjar leva. Jag har bara det, jag hoppas inte hit och dit. Jag vill börja leva typ. Som alla andra. Med stress och med allt, men *leva*. För att jag lever inte typ. Jag lever inte. Det hoppas jag.

7. Sammanfattning av resultat

1. Hur har handläggare på Migrationsverket resonerat i fall där de gett avslag på asylansökningar gällande blodshämnd enligt Kanun?

Dokumentstudien av domslut visade att handläggare, trots att de via Lifos borde ha en relativt stor kunskap om det bristfälliga polisväsendet i Albanien och Kosovo, ändå hänvisade de asylsökande albanerna till detta polisskydd vid rädsla för livet baserad på blodshämnd. En meningsskillnad tycks här uppstå mellan de asylsökande albanerna och handläggarna på Migrationsverket. Detta analyserar jag med hjälp av Kamali- (2005) och Tesfahuneys (2001) tankar om andrefiering och den inverkan en andrefiering har på maktbalansen mellan två aktörer. Handläggarna ifrågasätter även sannolikhetsgraden i albanernas berättelser i de domar jag analyserat jag jämför detta med Thomas (2006) forskning där han menar att det vid handläggande av asylärenden finns en risk i att analysera berättelsers sannolikhet utifrån ett västerländskt perspektiv. Jag ifrågasätter även huruvida albanerna i de fyra domsluten blir erkända utifrån ett rättsligt perspektiv då de i samtliga fall inte anses tillhöra kategorier likt ”övrigt skyddsbehövande” eller ”särskilt ömmande omständigheter” trots att det kan argumenteras för att det finns element i deras berättelser som talar för att de skulle kunna anses tillhöra dessa kategorier.

2. Hur beskriver informanterna sitt möte med handläggare på Migrationsverket?

3. Om det funnits svårigheter i detta möte, vad kan i så fall ha legat till grund för detta?

Ett resultat från studien är att det verkar finnas en kultur bland informanterna av att vilja ”hjälpa” handläggarna i förståelsen av deras fall bland informanterna av att använda ord och företeelser som de själva tror handläggarna har lättare att förstå, exempelvis genom att beskriva blodshämnden som ett ”krig”. Gällande beskrivningen av vad som kan anses vara ett krig eller ej kopplar jag i studien tidigare forskning kring kulturell oförståelse (Wikström & Johansson 2013) samt ageranden av missaktning (Honneth 2003) gentemot albanernas beskrivning av innebörden av en blodshämnd. Den kulturella oförståelsen blir även tydlig vad gäller handläggarnas hänvisande till det interna flyktingalternativet där främst

orsaker som ländernas storlek samt många albaners påstått hög medvetenhet om varandra och varandras angelägenheter gör att albanerna anser detta förslag vara orimligt. Olika faktorer till informanternas upplevelse av att vara missaktade av handläggarna framkommer, bland annat att det ur en västerländsk kontext möjligen är enkelt att kategorisera albanerna som ett våldsamt folk. Informanterna svarar även angående mötet mellan handläggarna och dem själva att de upplever att handläggarna haft ont om tid för att kunna göra en så pass grundlig utredning som behövs för att ha möjlighet att avgöra vem som ljuger samt vem som talar sanning då blodshämnd kan anses vara en relativt komplex situation att utreda. Ett annat resultat av studien är att känslor av orättvisa tycks finnas hos informanterna gällande de bedömningar som gjorts av handläggarna på Migrationsverket. Informanterna visar på att grupper av asylsökande ställs mot andra grupper i desperationen över att få stanna i Sverige. Informanter i denna studie uttrycker exempelvis känslor av att inte ses som lika mycket människor som andra asylsökande möjligtvis gör, detta kopplar jag till erkännande enligt Honneth (2003).

3. Hur ser informanterna på framtiden, ur ett personligt samt politiskt perspektiv?

Informanterna i denna studie tycks se på politiken i Albanien och Kosovo med stor frustration. Informanterna anser att deras hemländer bryr sig mer om att skapa sig ett positivt rykte bland EU-länderna än att skapa de förutsättningar som krävs för att dessa länder och deras medborgare ska kunna gå en bättre framtid till mötes. Att Albanien och Kosovo närmar sig ett fullvärdigt medlemskap i EU bidrar enligt min analys till att albaner hamnar i en situation där de ur flertalet länders åsikt anses komma från "säkra länder". Att det svenska Migrationsverket tycks välja att anamma detta system med säkra länder kopplar jag till Kamalis (2005) tankar om institutionell- och strukturell diskriminering där jag anser att albanerna eventuellt löper en risk att bli institutionell- strukturellt diskriminerande av såväl det svenska Migrationsverket som EU i stort. Angående den egna framtiden är ovissheten stor bland informanterna. Många upplever att dörrar stängs framför dem vart de än vänder sig och flertalet av informanterna vittnar om en vardag i oro och ängslan över att bli hittade av polisen. Informanternas önskan om att leva ett vanligt liv där

deras barn kan se dem som ”vanliga” föräldrar samt flertalets frustration över att de är kapabla till mer än de för tillfället ges möjlighet att visa speglar jag mot Honneths (2003) tankar om erkännande gällande vissa egenskaper och förmågor. De flesta informanter i denna studie planerar att bo kvar som papperslösa i Sverige då det enligt dem är ett bättre alternativ än att åka tillbaka till sina hemländer.

8. Avslutande diskussion

Att detta ämne är komplext har stått klart för mig sedan starten av denna studie. Flertalet aktörer är inblandade som alla tycks ha olika agendor och intressen med i frågan. Det verkar dock vara så att mellan dessa aktörers stolar hamnar människor som inte själva anser sig ha något annat alternativ än att leva gömda var de än befinner sig. Detta tycks vara en situation där offer och förövare ömsesidigt tycks byta plats med varandra, offer blir förövare och förövaren blir offer. De informanter jag intervjuat tycks i samtliga fall önska att dessa våldshandlingar ska få ett slut. Jag ser dock att dessa informanter för tillfället befinner sig i en offerposition och jag kan därför inte undgå att fundera på hur informanterna själva hade agerat om de i nästa tur hade fått sin heder ifrågasatt? På detta har jag inget svar.

I de fyra domslut jag redogjort för och analyserat i studien förekommer det även vissa formuleringar kring skyddet i Albanien och Kosovo som kan anses vara otydliga. Exempelvis att den albanska myndigheten kan erbjuda ”visst skydd” och ”rimligt skydd” eller att Albanien ”generellt” sätt kan skydda sina medborgare. Är det så att handläggare på Migrationsverket känner en stor osäkerhet i sina bedömningar kring dessa ärenden och därför väljer att använda sig av dessa relativt otydliga formuleringar? Eller är det som jag tidigare nämnt, helt enkelt deras tolkning av situationen, att ett ”visst skydd” är tillräckligt?

Att en asylsökande från vilket land som helst utanför Sverige per automatik riskerar att bli bedömd utifrån svenska och/eller västerländska mått anser jag är rimligt att anta. Vad är det då som skiljer albanerna från många andra asylsökande där ett större antal asylsökande beviljas uppehållstillstånd i Sverige? Löper inte Eritreaner och Syrier en liknande risk som albanerna av att bli bemötta med en oförståelse gentemot deras situation och kultur? Mycket möjligt är det så. Något jag dock funderat kring är huruvida det faktum att länderna Albanien och Kosovo är en del av Europa möjligtvis påverkar handläggarnas inställning gentemot dem. Att de historier och händelser albanerna vittnar om skulle utspela sig inom Europas gränser kan kanske vara väl magstarkt för många att ta till sig? Jag har även funderat kring om det potentiellt finns en graderad skala gällande begreppet ”de andra” och ”vi och dem”. Kan det vara så att albanerna hamnar mellan stolarna här också? De är inte fullt ut en del av det västerländska ”viet”, de är dock inte heller

ett ”dem” i samma grad som människor från utomeuropeiska länder kan anses vara. Albanerna förväntas vara ”ganska” lika oss, därav orimligheten i deras berättelser, de är dock inte så pass mycket en del av ”viet” att vi kan ta till oss deras berättelser utan att först placera ett raster av missaktning över dem?

Något som jag reflekterat över vid analysen av mitt material är att samtliga informanter har en relativt samstämmig syn på sitt hemland, Migrationsverket samt sin situation i övrigt. Är detta ett tecken på att det som berättats för mig ligger mycket nära ”sanningen” om albanernas situation eller kan det kanske vara så att albanerna, med tanke på vad de själva berättar om sin kultur där samtal och berättelser tycks vara centralt, kan ha skapat en egen diskurs och en gemensam berättelse? En gemensam berättelse om deras liv, deras öde samt på det sätt de blivit bemötta i Sverige.

Slutligen, efter att i denna studie fått en ökad förståelse för vad det innebär för en människa att leva ett liv undandömd för samhället är det svårt att föreställa sig att någon skulle välja ett sådant liv framför ett liv i sitt hemland om riktiga skyddsskäl inte skulle föreligga. Att tänka att människor ändå skulle välja detta anser jag är ett tydligt exempel på andrefiering, att ”de andra” är en grupp ansiktslösa individer som skulle föredra ett liv i skuggorna, trots att det skulle ligga långt från vad du och jag hade valt att göra i en liknande situation. För innerst inne tror jag att vi alla drivs av en enda längtan: en strävan efter att få *leva*.

Sara - Alltså, vet du vad jag hoppas? Jag hoppas bara: Börja leva typ.

9. Vidare forskning

- Ett förslag på vidare forskning är att komplettera denna studie med intervjuer med handläggare från Migrationsverket för att även kunna spegla deras syn på albanernas asylskäl.
- Jag gjorde även valet i arbetet med denna studie att inte fokusera på hur barnen påverkas av den situation deras föräldrar hamnat i. Då det finns många barn i både Albanien och Kosovo och i Sverige som tvingas levda gömda utan möjlighet att gå ut eller att gå i skolan på grund av blodshämnd finns det enligt min åsikt anledning att göra en studie kring detta ämne ur ett barnperspektiv.

10. Referenser

- Arsovska J. & Craig M. (2006) 'Honourable' Behaviour and the Conceptualisation of Violence in Ethnic-Based Organised Crime Groups: An Examination of the Albanian Kanun and the Code of the Chinese Triads. *Global Crime* 7 (2) s 214-256
- Błuś, A. (2013) Beyond the Walls of Paper. Undocumented Migrants, the Border and Human Rights. *European Journal of Migration and Law* 15 (2013) 413–446
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder 2* [rev.] uppl. Malmö: Liber
- Caritas Sverige [u.å.] *Migration* (elektronisk)
<http://www.caritas.se/var_organisation2/migration> (2015-10-15)
- Denscombe, M. (2009) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB
- European Commission – press release database (2013:04) *Fifth meeting of the Stabilisation and Association Council between Albania and the EU* (elektronisk) <http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-13-163_en.htm>(2015-10-10)
- European Commission (2015:10) *An EU 'Safe countries of origin' list* (elektronisk) <<http://www.statewatch.org/news/2015/oct/eu-commission-safe-countries-of-origin.pdf>> (2015-11-24)
- European Commission (2015:11) Commission staff working document Kosovo* 2015 report (elektronisk)
<http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_report_kosovo.pdf> (2015-11-21)
- European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations (2015:10) *Conditions for membership* (elektronisk)
<http://ec.europa.eu/enlargement/policy/conditions-membership/index_en.htm> (2015-09-29)
- Europeiska rådet (2014:6) Rådets slutsatser om Albanien den 24 juni 2014, *Council conclusion on Albania* (elektronisk) <<http://www.consilium.europa.eu/sv/policies/enlargement/albania/>> (2015-10-02)
- Förvaltningsrätten i Göteborg. *Domstolsnummer 1996-15*
- Förvaltningsrätten i Göteborg. *Domstolsnummer UM 2511-13*
- Förvaltningsrätten i Göteborg. *Domstolsnummer UM 6180-13*
- Förvaltningsrätten i Göteborg. *Domstolsnummer UM 1561-15*
- Heidegren, C. (2009) *Erkännande*. Malmö: Liber AB

- Honneth, A. & Margalit A (2001) *Recognition* (elektronisk)
<http://www.jstor.org/stable/4107035?seq=1#page_scan_tab_contents> (2015-11-13)
- Honneth, A. (1995). *Struggle for recognition: the moral grammar of social conflicts*. Cambridge: Polity Press
- Honneth, A. (2003) *Erkännande - praktisk-filosofiska studier*. Göteborg: Daidalos AB
- Independent Chief Inspector of Borders and Immigration (2015) *Independent Race Monitor* (elektronisk)
<<http://icinspector.independent.gov.uk/about/independent-race-monitor/>> (2015-11-18)
- Jubany, O. (2011) Constructing truths in a culture of disbelief *Understanding asylum screening from within. International Sociology* Vol. 26(1): 74-94.
- Kanada. Immigration and refugee board (2013) *Kosovo: Blood feuds and availability of state protection (2010-September 2013)* (elektronisk)
<<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=31222>> (2015-12-08)
- Kamali, M. (2005) Ett europeiskt dilemma Strukturell/institutionell diskriminering i P. de los Reyes & M. Kamali (red.) *Bortom Vi och Dom - Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering* (elektronisk)
<http://www.regeringen.se/contentassets/10ca6c4d2daf4916a6fcf7e91bdee5b8/bortom-vi-och-dom---teoretiska-reflektioner-om-makt-integration-och-strukturell-diskriminering-del-1>> (2015-11-07).
- Kvale, S & Brinkmann S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB
- Lifos 2013:06 Blodsfejder i Albanien. Migrationsverket
- Lifos 2014:06 Albanien Rätts- och säkerhetssektorn. Migrationsverket
- Lifos (2015:07) *Rättsligt ställningstagande angående bedömning av säker resväg i asylärenden* (elektronisk)
<<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=35236>> (2015-11-03)
- Migrationsverket (2014:04 a) *Fakta om migration* (elektronisk)
<<http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration.html>> (2015-11-17)
- Migrationsverket (2014:04 b) *Medborgare i ett land utanför EU*
<<http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Arbeta-i-Sverige/Anstalld.html>> (2015-12-12)
- Migrationsverket (2014:08) *Om du får avslag på din ansökan om asyl av Migrationsverket* (elektronisk)
<<http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/For-dig-som-ar-vuxen-och-har-sokt-asyl/Om-du-far-avslag-pa-din-ansokan/Avslag-av-Migrationsverket.html>> (2015-11-24)

- Migrationsverket (2014:11) *Internationella konventioner* (elektronisk)
<<http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Styrning-och-uppfoljning/Lagar-och-regler/Internationella-konventioner.html>> (2015-11-25)
- Migrationsverket (2015:02) *Rätts- och landinformation – Lifos* (elektronisk)
<<http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Ratts--och-landinformation-Lifos.html>> (2015-11-01)
- Migrationsverket (2015:06) *Asylregler* (elektronisk)
<http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Asylregler.html> (2015-11-25)
- Migrationsverket (2015:12a) *Asylsökande 2015-2014* (elektronisk)
<<http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Asylsokande--de-storsta-landerna.html>> (2015-11-02)
- Migrationsverket (2015:12b) *Inkomna ansökningar om asyl, 2015* (elektronisk)<<http://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aab/1448974429957/Inkomna+ans%C3%B6kningar+om+asyl+2015+-+Applications+for+asylum+received+2015.pdf>> (2015-12-08)
- Migrationsverket (2015:12c) *Avgjorda asylärenden beslutade av Migrationsverket, 2015* (elektronisk)
<<http://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aad/1448974417833/Avgjorda+asyl%C3%A4renden+2015+-+Asylum+desicions+2015.pdf>> (2015-12-08)
- Mustafa, M & Young, A. (2008) Feud narratives: contemporary deployments of kanun in Shala Valley, northern Albania. *Anthropological notebooks 14* (2): 87–107.
- Nationalencyklopedin (2015 a) Albaner (elektronisk)
<<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/albaner>> (2015-10-17)
- Nationalencyklopedin (2015 b) Västeuropa (elektronisk)
<<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/v%C3%A5ng/v%C3%A4steuropa>> (2015-12-12)
- Nationalencyklopedin (2015 c) Albanien (elektronisk)
<<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/albanien>> (2015-11-9)
- Nationalencyklopedin (2015 d) Dalarna (elektronisk)
<<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/dalarna>> (2015-10-20)
- Nationalencyklopedin (2015 e) Kosovo (elektronisk)
<<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/kosovo>> (2015-11-26)
- Nationalencyklopedin (2015 f) Skåne (elektronisk)
<<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/skåne>> (2015-11-20)
- Nationalencyklopedin (2015 g) Sedvanerätt (elektronisk)
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/sedvaner%C3%A4tt>> (2015-12-08)

Nygren, L. (2012) ”Risken finns, finns nyttan?” Etikprövningsnämndera och den kvalitativa forskningen. I Hildur Kalman & Veronica Lövgren (red.) *Etiska dilemman. Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups utbildning AB

OSCE Organization for Security and Co-operation in Europe [u.å.] OSCE Mission in Kosovo (elektronisk) <<http://www.osce.org/kosovo>>(2015-10-19).

Sida (2015:06) *Utvecklingen i Albanien* (elektronisk)
<http://www.sida.se/Svenska/Har-arbetar-vi/Europa/Albanien/Utvecklingen-i-Albanien/> (2015-09-15)

Socialstyrelsen (2010). *Papperslösa i Social rapport. 2010* (elektronisk)
Stockholm: Socialstyrelsen
<<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2010/2010-3-11>> (2015-10-09)

Svenska Röda Korset och Stockholms Stadsmission (2015) *Röster från skuggsamhället – att leva som papperslös i Sverige* (elektronisk)
<<http://www.redcross.se/pressrum/rapporter-och-dokument/?itemid=45251>>
(2015-09-22)

Sydsvenskan (2015) *Balkanmigrant får snabbspår ut ur Sverige* (elektronisk)<<http://www.sydsvenskan.se/sverige/balkanmigrantfar-snabbspar-ut-ur-sverige/>> (2015-10-10)

Taylor, C (1994) *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*. Göteborg: Daidalos AB

Tesfahuney, M (2001) Globaliserad apartheid – Fästning Europa, migration och synen på de Andra. I Michael Mc Eachrane & Louis Faye (red.) *Sverige och de Andra - Postkoloniala perspektiv*. Stockholm: Natur och Kultur

Thomas, R. (2006) Assessing the Credibility Of Asylum Claims: EU and UK Approaches Examined, *European Journal of Migration and Law* 8: 79–96.

Transparency international – the global coalition against corruption, Corruption perceptions index 2014: Results (2014) (elektronisk), <<https://www.transparency.org/cpi2014/results>> (2015-10-20)

UNHCR (2003:07) *Guidelines on international protection: ”Internal flight or relocation alternative”* (elektronisk) <<http://www.unhcr.org/3f28d5cd4.html>> (Hämtad 2015-11-02)

United Nations Human Rights Council (2013:04) *Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, Christof Heyn. Follow-up to country recommendations: Albania* (elektronisk)
<http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session23/A.HRC.23.47.Add.4_EN.pdf> (2015-09-15)

Utrikesdepartementet (2007) *Mänskliga rättigheter i Albanien 2007* (elektronisk)
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:vMdgBUtlhoQJ:www.manskligarattigheter.se/dm3/file_archive/080319/da516bb3020a9156188e31f9a27f2ca2/Albanien.doc+&cd=2&hl=sv&ct=clnk&gl=se> (2015-12-12)

Vetenskapsrådet (2015). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
<<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>> (2015-10-07)

Westlund, I. (2015) ”Hermeneutik”. I Andreas Fejes & Robert Thornberg, (red.): *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber AB

Wikan, U. (2008) En fråga om heder – Om värdekonflikter i det flerkulturella samhället i Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (red). *Våld i välfärdsland* (elektronisk) <
<http://www.forte.se/upload/dokument/publiktioner/pdf/R-V%C3%A5ldi%C3%A4rdsland.pdf#page=38>> (2015-10-24)

Wikström, H. & Johansson, T. (2013). Credibility Assessments as 'Normative Leakage': Asylum Applications, Gender and Class. *Social Inclusion*, 1(2), 92-101.

Wiktionary (2014:11) *Gild the lily* (elektronisk)
<https://en.wiktionary.org/wiki/gild_the_lily> (2015-11-23)

Bilaga 1 INFORMATIONSBREV

Informationsbrev

En studie kring rätten till asyl i Sverige på grund av blodshämnd i hemlandet

Göteborgs universitet, 2015-09-18

Hej!

Jag heter Hanna Sandahl och jag läser min sjätte termin på socionomprogrammet, Göteborgs universitet. Jag skriver just nu min kandidatuppsats och därför kontaktar jag dig.

Studiens bakgrund och syfte

Målet med min studie är att undersöka Albaners rätt till asyl i Sverige på grund av blodshämnd i hemlandet. Jag vill veta mer om varför få av dessa får uppehållstillstånd i Sverige samt hur de som lämnar Albanien på grund av hot om blodshämnd själva beskriver situationen de flyr från, hur det påverkar dem personligen och hur deras liv påverkas när de nu lever papperslöst i Sverige.

Jag kommer att skriva om: Svenska Migrationsverket, landet Albanien samt papperslösa albaner som lever gömda i Sverige.

Vad vi kommer att prata om

Jag är intresserad att veta hur ditt liv såg ut innan du flyttade från Albanien, hur blodsfejderna började för din familj och hur de har påverkat ditt och din familjs liv. Jag vill även prata om hur ditt liv som papperslös ser ut i Sverige och hur ditt möte med svenska Migrationsverket har varit. Jag vill även gärna prata om hur du ser på framtiden.

Vad innebär det att vara med i studien?

Intervjun kommer att ta max 1 h och vi kommer att träffas på en plats där du känner dig bekväm.

Dina rättigheter

- Ditt deltagande i studien är helt frivilligt och om du av någon anledning vill avbryta intervjun eller ditt deltagande i studien har rätt att göra det.
- Det är upp till dig om jag spelar in intervjun eller bara tar anteckningar under intervjun. Jag kommer även att skriva ut ett annat namn och stad i uppsatsen. Din medverkan är helt anonym och det är viktigt för mig att du känner dig trygg.
- Jag kommer att låta dig få möjlighet att läsa igenom intervjun och de resultat jag kommer fram till innan uppsatsen är färdig, ifall du vill förklara något citat eller komma med åsikter om texten. Om du sedan vill läsa uppsatsen när den är klar skickar jag den mer än gärna till dig.

Med vänliga hälsningar,
Hanna Sandahl XXX

Socionomprogrammet, institutionen för socialt arbete.
Göteborgs Universitet.
Handledare: Lovisa Broström XX

Bilaga 2 INTERVJUGUIDE

Intervjuguide – papperslösa

Orientering

Syfte, info om publicering, anonymitet och inspelning. Det är okej att avbryta intervjun när som helst. Kommer använda ett annat namn och en annan stad. Några frågor innan vi börjar?

Inledning:

Hur gammal är du?

Man/kvinna?

Kom du till Sverige ensam eller med familj? Hur ser din familj ut?

Var kommer du från?

Varför sökte du asyl i Sverige?

Hur länge har du varit papperslös i Sverige?

Frågor om Albanien

Hur var det att växa upp i Albanien/Kosovo?

Hur såg ditt arbetsliv ut i Albanien/Kosovo?

Hur bodde du?

Vad är det bästa med ditt land?

Har du familj kvar i Albanien/Kosovo?

Känner du att du kan lita på myndigheterna i Albanien/Kosovo?

När du levde i Albanien/Kosovo, kände du dig trygg då?

Frågor om Kanun

Hur skulle du beskriva Kanun?

Försökte ni få hjälp av en medlare för att lösa konflikten?

Försökte ni få något intyg om att ni var inblandade i en blodsfejd innan ni flydde till Sverige?

Vad tycker du om polisen i Albanien/Kosovo? Fick du någon hjälp av dem?

Har du och din familj försökt att flytta inom ditt hemland för att gömma er?

Om ni valt att vara kvar i ditt hemland trots er situation– hur tror du att ert liv hade sett ut då?

Frågor om livet i Sverige, asylprocessen och framtiden

Varför flyttade du till just Sverige?

Hur har du blivit bemött i Sverige?

Kan du beskriva hur ert möte med migrationsverket har varit?

Vilka besked fick du från Migrationsverket?

Hur är det att leva gömd i Sverige? Hur ser er vardag ut?

Om ni skulle tvingas att åka tillbaka till Albanien/Kosovo, vad hade ni gjort då?

Skulle du *vilja* åka tillbaka till Albanien/Kosovo om det var möjligt?

Vad skulle du vilja säga till det svenska Migrationsverket om du fick möjlighet?

Vad tycker du är lösningen på ditt problem?